O partidă de pescuit

tragicomedie
polițistă
în două părți
de

PETRE SĂLCUDEANU

PERSONAJELE

BUNICUL
PANAITESCU
NICHITA
CIUPERCEA
GLIGORA
GOLGEA
VALERA
APOSTOV
DEZIDERIU
CRIȚAN
PAULINA
GURMAȘIN
FIRICĂ
MAGDĂU
VERA
O BĂTRÎNĂ,
soția lui Gurmașin
FATA DE LA BAR
PICOLIȚA

PARTEA I

Un vas de pasageri de tip vechi, cu zbaturi. Ne aflăm în mijlocul unui lac. În depărtare se văd malurile, acoperite de trestie. Coșul negru abia fumegă, apoi fumul dispare. Lîngă coș, un catarg, iar deasupra lui — un mic observator rotund. În partea dreaptă, deasupra unei uși, scrie „Restaurant". Din interior se aude din cînd în cînd gălăgie. Pe punte, un bătrîn cu barbă cîntă la armonică. Lîngă el, stînd pe niște tocuri de ferestre, o femeie între două vîrste. Lîngă ea, pe un sac cu covrigi — altă femeie, în doliu. La o oarecare distanță de ei, așezați pe niște desagi învîrstați, ardelenești, o fată și un

băiat. Băiatul — încălțat cu cizme de cauciuc, fata — în pantofi cu ciorapi trei sferturi. Fata ronțăie semințe, cu o iuțeală fantastică. Pe băiat îl cheamă Gligora, pe fată — Valera. Sînt frați. În partea opusă, Bunicul, maior de miliție la pensie, și Panaitescu, colaboratorul său. Sînt îmbrăcați cum se îmbracă lumea care merge la pescuit: Panaitescu, mai cu dichis, maiorul, cu haine de căpătat. La picioarele lor, un cîine, Alsacianul. Panaitescu își duce mîna la nas și bate aerul cu palma, ca un evantai. Lesa este legată de bara de metal.

BUNICUL *(către Panaitescu)*: A îmbătrînit, ce vrei...

PANAITESCU *(pe jumătate supărat)*: Ce vreau, ce vreau... Vreau să știu de ce te-ai luat după un hoț, mai mult ca sigur că și-a bătut joc de dumneata...

BUNICUL: Dragul meu, văd că de cînd am ieșit la pensie, gradul meu de maior nu-ți mai spune nimic.

PANAITESCU: Mi-a spus douăzeci de ani, și-mi spune și acum, maestre, pe cuvînt, dar nu suport, și dumneata o știi prea bine, asta nu de ieri-de azi... să te ducă cineva de nas.

(Bunicul scoate din buzunar o telegramă. Bate cu ea aerul și strîmbă din nas, uitîndu-se la cîine. Citește.)

BUNICUL: Vino în douăzeci și patru de ore urgent și petrece-ți concediul la mine... Nichita Varlaam. Un fost hoț, dragul meu, care a dovedit...

PANAITESCU: Ce-a dovedit ?... Că nici măcar nu te-a așteptat la avion... Dar să nu fim prea pretențioși, un maior la pensie e un maior la pensie... Putea, în schimb, să-ți strîngă mîna la debarcader... Bine, să zicem că avea motivele lui... dar, de patru ore... De patru ore stăm pe coaja asta de nucă, opriți în mijlocul lacului, și el nu apare. Ce dovezi mai concludente vrei ? *(Dinspre cală, unde duce o scăriță de pe punte, se aude un cîntec de privighetoare. Bunicul devine atent.)* Pînă și păsările s-au tîmpit. Privighetoare, în mijlocul bălții... Cine-a mai auzit...?

(Alsacianul a tresărit. Cîntecul se repetă. Bunicul își aruncă țigara în apă și se îndreaptă spre scărița care duce în cală. La ultima treaptă, îl întîmpină un om mic de statură, chel, care are scris pe frunte „Nu-i... tate", restul de litere nu se disting. În cală, apă, resturi de lemne, șobolani, roata zbatului. Nichita surprinde toate aceste amănunte cu lanterna.)

BUNICUL: Nichita, ce s-a întîmplat ? Sper că n-ai comis...

(Nichita pornește înainte. Trec amîndoi peste o scîndură. În peretele calei, desface o ferestruică. Prin ea vedem apa, iar în apă, într-o vîrșă, un trup de femeie, printre bibanii și știucile prinse în capcană.)

NICHITA *(dînd drumul odgonului cu care a tras vîrșa)*: Fata mea... Vera... *(Închide ferestruica, se șterge la ochi.)* Pentru asta te-am chemat... Criminalul se află pe vas. De asta sînt sigur. Numai dumneata îl poți prinde...

(La capătul de sus al scăriței apare un tînăr cu șapcă de marinar.)

APOSTOV: Nea Varlaame, să știi că eu nu mai plătesc pentru dumneata oalele sparte... Îți fac raport... Este pentru a doua oară cînd rămînem în pană în mijlocul apei.

(Căpitanul pleacă; în locul lui, printre aburii care țîșnesc printr-o țeavă, apare Panaitescu.)

NICHITA: Bunicule, nu mă refuza, tovarășe maior, n-am avut-o decît pe ea...

(Bunicul urcă scara. Gurmașin, bătrînul, cîntă în continuare la armonică. Paulina, femeia îmbrăcată în negru, joacă împreună cu Valera, fata care mănîncă semințe; Gligora, fratele Valerei, umflă cu gura o cameră de cauciuc.

Din restaurant iese un bărbat de vreo patruzeci de ani. Fredonează ceva. Se apropie de balustradă. Scoate din buzunar o țigară și o aprinde. Trage două fumuri. Întoarce capul. Observă cîinele cu botniță.)

PANAITESCU: Drepți...

(Noul sosit ia poziție de drepți. La fel, Gligora. Bătrînul Gurmașin, după ce se uită la cei doi, scuipă într-o parte. După primul moment de uluială, Ciupercea își revine și se încruntă. Îl recunoaște pe Bunic.)

CIUPERCEA *(apropiindu-se)*: Bunicule... Ciupercea. Alexandru Ciupercea... Am lucrat cîțiva ani în miliție, acum sînt judecător... la... Uite-l și pe tovarășul Panaitescu... Și, unde sînt Bunicul, Panaitescu și Alsacianul, nu se poate să nu fie și o crimă.

(Se lasă o scurtă tăcere.)

BUNICUL : Chiar o crimă, dragul meu... Îl cunoşti pe Nichita Varlaam ? L-am prins pe vremea cînd lucrai la noi.

CIUPERCEA *(rîde)* : Nichita Vîrşă... E angajat pe vas... mecanic. Ce-i cu el ?... De ce tăceţi ?... Sau aţi observat şi dumneavoastră... De la debarcader... Am crezut că aburii... Azi-noapte am fost la o nuntă... O vîrşă, şi în ea mi s-a părut...

BUNICUL : ...că se află o fată de douăzeci de ani, care putea, în alte împrejurări, să trăiască... Fata lui Nichita... Din pricina ei a oprit vasul.

CIUPERCEA : Vera... Vera, moartă ?... Nu se poate... O cunosc, aproape am fost prieteni... În sfîrşit, poate prieten e prea mult spus...

PANAITESCU : Şi criminalul se află pe vas... *(şopteşte)* aici, printre noi...

CIUPERCEA *(consternat)* : Printre noi !... Bine, dar, în afară de dumneavoastră, pe vas nu mai e... Cîţiva amici, directorul cărnii şi peştelui... Golgea... Preşedintele cooperativei... Criţan, plutonierul adjutant de la... N-a tăiat în viaţa lui o chitanţă de amendă... Încă un prieten de-al lui Criţan, preşedinte şi el, căpitanul, fata de la bar, o picoliţă, şi oamenii ăştia... Pe cei mai mulţi dintre ei îi ştiu... Şi, pe urmă, de ce v-a chemat pe dumneavoastră ?... Doar noi eram aici. Sau, poate, n-a avut încredere în noi ? Dacă n-a avut încredere... Bunicule, fă-ţi datoria. Mă supun, ca oricare altul... Vera... de necrezut ! Nu-ţi face nici o problemă. Eu îţi dau dreptul să anchetezi cazul. Am aflat că eşti la pensie... Dumneata, Panaitescu şi Alsacianul sînteţi singurii în afara oricărei bănuieli... *(Ciupercea rîde, un rîs forţat. Pe uşa restaurantului a ieşit Criţan, un bărbat gras, cu buzele groase, cu privirile ascunse sub pleoapele grele. Intră pe o altă uşă.)* Eu cred că Nichita a înnebunit, pur şi simplu... Sau are de plătit vreo poliţă, şi şi-a omorît el fata... Ştii, nu e fata lui, a adoptat-o înainte de a intra în închisoare.

BUNICUL : Dragul meu, ce-ai văzut în apă nu e o nălucire... Nichita m-a chemat în cală... A tras vîrşa de odgon. Am văzut cu ochii mei... dacă consideri că pot ancheta eu acest caz, am o singură rugăminte : să nu afle nimeni despre prezenţa moartei pe vas. Şi nici că există temeri că cel ce a ucis-o s-ar afla printre noi.

(Ciupercea înclină din cap şi se îndreaptă spre restaurant.)

PANAITESCU : Maestre, cînd ai ieşit la pensie, ţi-a dat cineva măcar un buchet de flori ? Uite, să fi venit ministrul, ministrul în persoană, şi să fi zis : „Pentru munca de-o viaţă..."

(Gurmaşin o pişcă de fund pe femeia în negru. Aceasta scoate un mic ţipăt şi rîde.)

GURMAŞIN : Paulină, iar ţi-ai pus păturâ la fund...

PANAITESCU : Atunci, dacă tot am venit, de ce să nu ne vedem de un biban, un crăpcean... Să facem şi noi un pescuit ca la carte... Nu ţi-a ajuns o viaţă întreagă ? Dacă îmi spuneai de la Bucureşti... Eram acum la Movileţa, la babuşcă... ţara lui Papură-Vodă... Opreşte vasul în mijlocul apei... Ne sechestrează odată cu el... *(Scoate din buzunar o ţeavă de trestie, vîră ţeava în gură, iar prin partea liberă a ţevii introduce o mică săgeată. Suflă puternic. Camera de tractor, abia umflată de Gligora, pocneşte cu un zgomot asurzitor.)* Nu-mi place tipul, şi, pe urmă, de ce, aşa deodată, a vrut s-o şteargă călare pe un colac de salvare ?

BUNICUL : Ţie ţi-au adus flori cînd ai ieşit la pensie, Panaitescule ?

PANAITESCU : Am totuşi sentimentul, maestre, că se petrece ceva ciudat...

(Gurmaşin bate în două fiare ; de undeva de departe, se aude acelaşi răspuns. Bunicul se îndreaptă spre scara care duce la cală. Apare căpitanul Apostov. Bunicul se dă la o parte. Din cală iese Nichita, murdar de ulei. Bunicul se îndreaptă cu el spre balustradă.)

NICHITA : Bunicule, nu te supăra...

BUNICUL : Cînd ai găsit-o pe Vera, în ce loc şi mai ales, cum ? Amănunte ! Mai ţii minte, cred, acel amănunt cu ajutorul căruia te-am obligat să recunoşti...

NICHITA : Pe vremuri era altfel, Bunicule... Ce hoţi... Ce detectivi... Astăzi... Crezi că mi-aş fi permis să te deranjez ? Dacă i-aş fi spus lui Firică, plutonierul adjutant, ar fi început să plîngă... El a botezat-o pe Vera... Amănunte... Amănunte... Ce amănunte erau altădată... Acum... Uite, Bunicule, parul acela. Bâtul înfipt... Apa nu e mai mare, aici, de trei metri... Acolo am găsit-o. M-am dus cu barca cu motor să... Nu m-am putut lăsa chiar de tot de furat... În vîrşă era ea. *(Nichita îşi duce mîna la ochi.)* Ştiu la ce te gîndeşti. Şi mie, numai la asta mi-e mintea... De ce tocmai aici ? Ea, singură, nu putea ajunge în vîrşă, iar dacă a băgat-o cineva, de ce a ţinut cu orice preţ să fie găsită, nu ? Pentru peştele furat, din cînd în cînd, de mine ? Răzbunare ? Nu cred... Pe vre-

muri se mai răzbunau pescarii... dar acum... De ce să se răzbune ?

BUNICUL : Avea dușmani ?

NICHITA : Nemulțumiri... Dușmani... Acum un an, în acest loc, s-a înecat Magdău, fostul contabil-șef de la cooperativa lui Criţan. Cu cîteva luni înainte de a muri, contabil-șef la aceeași cooperativă a fost numită Vera... Într-o seară...

*

Ne aflăm în casa lui Nichita. Vera, o fată frumoasă și zdravănă, își ia dintr-un colț al camerei uneltele de pescuit.

NICHITA : Unde te duci, Vera ? Și de unde, la tine, dragostea asta, doar ai pește destul la cherhana.

VERA : Îmi plac peștii vii, tată...

NICHITA : Vii ?

VERA : Da, vii...

(Vera iese din cameră. Nichita bate cu pumnul în masă. Vera se îndreaptă spre lac. Nichita o urmărește de la fereastră. Ciinele din curte latră. Vera a ajuns la marginea lacului. Se dezbracă. Privește înapoi. Nu se vede decît luna. Își ascunde hainele în stuf, la un loc cu uneltele de pescuit. Goală, intră în apă. Înoată voinicește. În jur nu se vede decît întinderea nemărginită a lacului. Vera s-a oprit lîngă un stîlp înfipt în apă, același pe care Nichita i l-a arătat Bunicului. Între doi stîlpi vedem, odată cu Vera, o vîrșă uriașă. Vera trage puternic aer în piept și se scufundă.)

*

Pe puntea vasului, luminați, apar Bunicul și Nichita. Amîndoi privesc spre cei doi stîlpi înfipți în apă.

BUNICUL : Și ești sigur că se ducea la pescuit ?

NICHITA : Unde să se ducă, cu undițele ?

BUNICUL : Dar n-ai fost curios ? Poate că totuși se ducea în altă parte.

*

Vera, cu undițele sub braț și cu un coș în mînă, se apropie de cherhana. Un pescar tocmai își cîntărește peștele. Vera bagă în coș cîțiva crăpceni și o știucă.

PESCARUL : Ia, fato, ia... Eu îl prind și tu îl iei... Și Magdău și-a băgat mîna și a dat de...

VERA : Eu n-am să dau... Și mai bine ai plînge după plevușca asta cînd o omorîți cu electrozii... Tone omorîți !

*

Pe puntea vasului. Armonica lui Gurmașin cîntă mai departe. Paulina mănîncă covrigi. Gligora încearcă să-și lipească iarăși camera spartă de Panaitescu. Valera se învîrtește de una singură, mincînd în continuare semințe. Gurmașin lasă din cînd în cînd mîna dreaptă de pe armonică și apucă o sticlă de bere. Nichita ascultă în cală un anumit zgomot, apoi se adresează Bunicului.

NICHITA : Venea cu pește, pește de undiță, ce mai... *(Se caută grăbit în buzunare, scoate o fotografie.)* Eu am colorat-o... Știi doar că am înclinații. Dumneata nici n-ai cunoscut-o. Ciupercea a făcut poza. Într-un fel, erau prieteni... *(Se aude din cală o tuse.)* Era prietenă și cu Gligora, băiatul ăla care își lipește camera... Ailaltă îi soră-sa, Valera... *(De sus, se aude un foc de armă.)* Italienii trag după rațe... Împușcă cu miile... Pe nimica, aproape...

(Camera umflată din nou de Gligora se sparge. Panaitescu își bagă în țeava, prin care a tras cu săgeata, o țigară. Și-o aprinde, cînd Gligora, bănuind ceva, se uită la el.)

GLIGORA : Cine-a spart-o ? Tu ?... Că cineva trebuie s-o fi spart.... Singură, așa... Că parcă arunci din gură gloanțe, nu...

(Fata ridică din umeri și joacă în ritmul armonicii lui Gurmașin.)

NICHITA : Mai mult ca sigur că voia, cu camera, să plutească pînă la turmă...

BUNICUL : Ce turmă ?

NICHITA : Cooperativa are și o turmă de porci, cîteva mii de capete... Gligora e porcar...

BUNICUL *(mirat)* : Cum, ferma piscicolă are și un sector de porci ?

NICHITA : În baltă cresc de toate, Bunicule. *(Coboară spre cală.)*

(Bunicul rămîne singur, rezemînd balustrada. Panaitescu s-a apropiat de Gligora. Se uită la el, cum bea dintr-o sticlă de vodcă. Tînărul îl îmbie. Se aud din nou împușcături. Lîngă Bunic, din restaurantul vasului, a apărut Golgea.)

GOLGEA : Le împușcă, nu le iau cu ei... Plătesc gras... Peste un an, vor poposi în balta Nistrului, ca semn de recu-

noştinţă pentru masacrul pe care li-l pregătim la noi an de an...

BUNICUL : Păsările ar trebui lăsate să trăiască... ca şi oamenii, dealtfel.

(Golgea rîde.)

GOLGEA : Mă ocup şi eu cu vînatul... Din cînd în cînd. Peste un an, doi, vor închide vînătoarea pe-aici... Cei ce vor avea de suferit... Las' că şi paznicii de vînătoare trag ca şi cum ar trage în grădina lor... Dar, uite, vorbesc şi nici nu mă... Golgea, directorul cărnii. *(Îi întinde mîna Bunicului.)* Am citit o carte despre dumneavoastră. Nu ştiam că sînteţi şi pescari. Sau pescuitul... aşa, o falsă preocupare... ? Fac şi eu chestii din astea. Am trimis ieri o hîrtie la Bucureşti că am îndeplinit planul, şi astăzi am venit aici ca să lupt pentru îndeplinirea lui. Poate, şi dumneata...

BUNICUL : Nu, nu, eu am venit numai la pescuit...

GOLGEA : Atunci ar fi cazul să-ţi aranjăm şi o crimă... dacă tot avem un detectiv.

(Golgea rîde şi îl bate pe Bunic pe umăr.)

BUNICUL *(grav)* : Poate e gata pregătită, tovarăşe Golgea...

(Golgea scuipă în apă, nu ştie dacă să mai rîdă sau nu.)

GOLGEA : Tovarăşe maior... din carte am înţeles că sînteţi maior. *(Golgea se întoarce spre Valera şi, într-un moment de neatenţie al Bunicului, îi face cu ochiul.)* Eu numai de crime să nu aud... *(Valera îi zîmbeşte sfioasă şi se şterge la gură.)* Glumiţi... De fapt, în afară de problemele cărnii, strîng aici şi date pentru doctorat. Doctorat în probleme de porcine, nu-i aşa că-i nostim ? Să-i auzi noaptea prin stuf... Sau să-i vezi cum trec înot canalele... femelele şi puii la mijloc... înconjuraţi de masculi... ca o armată... sau cînd galopează cu miile spre stăpîni, atunci cînd li se aduce porumb... Tropăie ca o herghelie de cai !

BUNICUL : Înseamnă că de dumneata s-a apropiat o turmă foarte mare.

GOLGEA : Exact, de unde ştiţi ?

BUNICUL : Pentru că o herghelie e o herghelie, nu poate fi confundată.

GOLGEA : Aveţi dreptate. La un simplu fluier, vin cu sutele... Se opresc apoi... Înaintează un singur vier. Ca o patrulă de recunoaştere... *(Golgea, de la tonul teatral, se pune din nou pe rîs. Uitîndu-se la Valera.)* Ea m-a purtat prin baltă... E sora lui Gligora, porcar la preşedintele Criţan. Mi se pare că cel care bea cu Gligora e colaboratorul dumneavoastră... A dracului, şi literatura asta... Cum te face să ţii minte... Cîţi ani îi dai fetei, tovarăşe maior ? *(Fata ştie că se vorbeşte de ea. Îşi împleteşte o coadă. Din restaurant apare picoliţa. Aruncă o găleată de resturi peste bord. Cercetează puntea.)*

PICOLIŢA : Mîncărica, tovarăşe Golgea.

GOLGEA : Ce zici, tovarăşe maior ? Bag mîna în foc că în Bucureşti de mult n-ai mîncat o fleică la grătar. Rumenită cît trebuie, şi înecată în usturoi cu ulei, şi pe urmă stinsă cu nişte lacrimi de molan... Numai molanul face usturoiul fericit... *(Golgea scoate din buzunar o sticlă plată.)* Turţ... Turţ curat. Mi-o trimite un amic. Eu — cu... el — cu... Dacă îţi face plăcere... *(Detectivul bea, se îneacă.)* Să nu se răcească. Pînă mîine-dimineaţă, cu Nichita mecanic, n-avem nici o şansă... Dau vapoarele pe mînă la toţi hoţii...

BUNICUL : Eu nu mănînc carne de porc.

GOLGEA : Adică, sînteţi, să nu-mi spuneţi... de altă naţionalitate...? Că literaţii ăştia, deşi...

BUNICUL : Nu sînt de altă naţionalitate.

GOLGEA : Aiurea, parcă nu se vede... dar eu sînt un mare internaţionalist. Nu vreţi o fleică ? Cînd o să ajungeţi la Bucureşti, o să vă pară rău. Că, la noi, numai Dezideriu, un alt preşedinte, nu mănîncă carne de porc. Dar el nu e... precis nu e... Nu-l lasă mamă-sa, zice că se îngraşă... Şi, la cincizeci de ani, e încă neînsurat...

(Apare picoliţa, care scuipă chiştocul peste balustradă.)

PICOLIŢA : Păi ce faci, tovule ?... Am urechiat usturoiul de pomană ? *(Golgea se duce spre restaurant.)*

(Valera îl urmăreşte pe Panaitescu cum mănîncă cu Gligora. Se apropie de Bunic. Valera îl măsoară din cap pînă în picioare, zîmbeşte şi scoate din buzunarul rochiei un pumn de seminţe.)

BUNICUL : Mulţumesc, domnişoară... vă mulţumesc din toată inima.

VALERA *(nu-i vine să creadă că ei îi sînt adresate cuvintele, atît de ceremonios. Mîngîie cîinele)* : Aşa cîini să aibă Gligora la stînă.

BUNICUL : Aveţi o stînă, stimată domnişoară ?

VALERA : Are statul, şi de porci, şi de oi... Mi-o spus dumnealui, care-i bea vodca lui Gligora, că sînteţi maior şi prindeţi hoţi şi criminali... Mie Valera-mi zice, şi nu-s lipoveancă. *(Gur-*

mașin a lăsat armonica și bate din nou în cele două fiare. De departe se aude un zgomot asemănător.) Noi sîntem din Ardeal... Bunicii mei au venit cu oile și-au rămas aici. Cînd ne-om sălta, ne întoarcem pe la locurile noastre...

BUNICUL : Adică, ce înseamnă a se *sălta ?*

VALERA : Să strîngi bani și să pleci unde-oi vedea cu ochii... Cei mai mulți nu se *saltă*... Unii își beau banii, trăiesc de pe o lună pe alta. Alții s-au obișnuit cu apa și cu iernile și cu sălciile și păsările. Am o prietenă care zice că ea ar putea să zboare, dacă ar vrea... dar nu vrea... Gligora, fratemeu, nu bea... tată n-am, mamă n-am. Într-un an au venit apele mari... Tata n-a vrut să-și lase turma. Avea el un berbec pe care îl ura, și din pricina asta îl ținea legat... Dăduse cu coarnele în mama, așa a lovit-o, la mijloc, și de-atunci mama nu s-a mai sculat... dar berbecul era de rasă, și rar așa berbec. Și, în fiecare zi, tata îl bătea, și-i dădea să mănînce, și iar îl bătea. Atunci, cu apele, a dezlegat berbecul. Numai berbecul a ajuns acasă... Pe tata l-au găsit după vreo doi ani... L-au prins pescarii în plasă. Numai capul... Că dumnealui avea toți dinții de aur... Dar ce v-a spus domnul Golgea despre mine ? *(Nu se ferește de privirile detectivului. Zîmbește din nou.)* Dumnealor vin să petreacă... Și, dacă oamenii uită de casă, înseamnă că nici căsnicia nu-i făcută pe veșnicie. Inelul ăsta de argint e de la *dumnealui*... Da' dumneavoastră ce-ați venit să prindeți aici ?

(Bunicul mănîncă și el din semințele date de fată. Mănîncă cu greu. Nu se pricepe. Ea rîde.)

BUNICUL *(minte) :* Am venit în vizită la Vera. N-am văzut-o de mult...

VALERA : Adică, și dumneavoastră... Numai că ea cu Ciupercea are de-a face. *(Confidențial.)* Cu cel care judecă oamenii. E tare aspru și drept. Că, de la noi, unul a furat niște porci, mergea noaptea cu barca în stuf, le dădea uruială cu spirt și-i adormea, adică îi îmbăta, no că de-aia zic unii că se îmbată ca porcii, că cineva mi-o zis că de aici vine zicala... Șase ani de pușcărie i-o dat... Da' eu totdeauna am zis că prea mult i-o dat. Și dumnealui îi plac porcii... Vine uneori să-i vadă.

BUNICUL : Să vadă porcii ?

VALERA : Ce vă mirați ?

BUNICUL : Uite, Valera, de ce mă mir... Mă mir că nu știi că Vera e moartă. Cînd ai văzut-o ultima dată ?

VALERA : Ăsta-i secretul ? *(Rîde ; își trage ciorapii trei-sferturi.)* N-am văzut-o de două zile. Văd eu că vreți să mă trageți de limbă... Așa-i ? Poate a mai furat cineva vreun porc ori doi, ori ceva pește sau oi, și dumneavoastră ați venit... Nu-i frumos să ziceți despre un om viu că-i mort...

BUNICUL : Vera e moartă, domnișoară. *(Bunicul îi pune restul de semințe în mînă.)*

VALERA *(neîncrezătoare) :* Cine s-o omoare pe Vera ? ! Vera nu era fată s-o poată omorî oricine... Și, pe urmă, de ce s-o omoare ?

BUNICUL : N-am spus că a fost omorîtă, copila mea, am spus doar atît, că e moartă. Și aș vrea ca acest secret să-l ții pentru dumneata. Singură ai zis că judecătorul Ciupercea e aspru...

VALERA : Nici lui Gligora nu pot să-i spun ?

BUNICUL : Îți cer prea mult dacă te rog să păstrăm amîndoi secretul ? Cînd va fi cazul să spui, am să-ți dau eu dezlegare...

VALERA : Gligora o iubea, a vrut să se căsătorească... Acum trei zile a venit la mine... eram cu barca cu motor...

*

Vera se apropie de barca în care se află Valera. Motorul e pornit.

VERA : Valera, nu mă duci și pe mine pînă la... ?

VALERA : Nu sînt sluga nimănui...

VERA *(aruncă vîsla în lotcă) :* Dar pe Golgea l-ai dus.

VALERA : Președintele mi-a dat dispoziție. *(Se apropie de Vera.)* Ți-ai bătut joc de fratele meu... Ajungă-ți ! Te-ai dat în bărci cu Ciupercea... Acum... Acum... să... nu te legi de Golgea... Ori, de la taică-tău atîta ai învățat, să furi... ?

VERA : Să-i spui fratelui tău să-și numere porcii... Altfel, vin și-i număr eu. *(Se urcă într-o barcă fără motor.)*

*

Puntea vasului.

BUNICUL *(continuă o replică pe care n-am auzit-o) :* Deci, se ducea la plimbare cu barca...

VALERA *(mințind) :* Da, ne-am despărțit ca două prietene, eu cred că se ducea... Am vrut s-o iau cu barca cu motor, a refuzat.

BUNICUL : Unde crezi că se ducea, domnișoară ?

VALERA : Stufu' multe știe, multe ascunde. *(Își vîră în gură semințe. Bunicul scoate o tarță. Își rupe o jumătate de țigară. Valera zîmbește.)* Sînteți zgîrcit, nu-i așa ?

BUNICUL : Foarte, domnișoară... Și la vorbă. Nu se vede ? *(Rid amîndoi.)*

VALERA : Ba nu, că vorbiți așa de frumos...

BUNICUL : Chiar vorbesc frumos ?

VALERA : Și cu înfloriturl... ca nea Ivan. Cînd era tînăr, toate fetele mureau după el. Acum, cîntă din armonică... *(Gurmașin cîntă și Paulina se uită într-un ciob de oglindă.)*

BUNICUL : Mi-ai fost de mare folos, domnișoară... și mă bucur că pe întinsul acestor ape de cleștar, unde seara se aud brotăceii... *(Panaitescu aude și fluieră mirat. Revenind la realitate.)* ...Am întîlnit o fată cinstită... *(Valera chițcăie.)* Dar m-ar interesa să știu, ar fi chiar foarte important pentru mine, de ce Vera...

VALERA : Eu cred că ați glumit, așa, cu mine... De ce să fie moartă, și cine s-o fi omorît ? Că nici pe ea, nici pe mine, fără voia noastră, nici un bărbat... Păi io, dacă-i dau un pumn... *(Confidențial.)* O găsit la el un porc cu o literă colorată. Știți că porcii, la noi, au litere colorate... la dumneavoastră, nu ? Și porcul găsit de ea la Gligora avea altă literă...

*

Vera a întors un porc cu picioarele în sus.

VERA : Dar asta ce-i ? Litera cooperativei e pe spate, și pe burtă-i alta...

GLIGORA : Ăștia-s porci cumpărați de la Dezideriu... *(Cu căldură.)* Vera, doar pentru asta ai venit ? Cu ce-i mai bun Ciupercea ? Cu școala lui, nu-ți poate cumpăra nimic. Or, eu, cînd mă *salt*... Am la munte, în Ardeal, casa mea, Vera... Mi-am cumpărat-o pentru...

VERA : Mai bine ți-ai cumpăra niște săpun... Și să știi, am să-i spun lui Crițan de porc...

(Vera se urcă în barcă și pleacă. Gligora lovește cu ciomagul un purcel care trece pe lîngă el. Porcul se zvîrcolește în țărînă.)

*

Puntea vasului. Panaitescu continuă să mănînce cu Gligora, Valera își ridică din nou un ciorap.

BUNICUL : Dar de ce crezi, Valera, că a fost închis celălalt contabil ? Magdău, mi se pare.

VALERA : Magdău sfîntul... Or găsit la el patru sute de capete de porci în plus. În scripte nu i-o putut justifica.

BUNICUL : Fratele tău nu știa de acești porci ?

VALERA : Porcari sînt vreo patru, și turme tot atîtea... Plusul s-o găsit în turma lui Gurmașin... dar *(uitîndu-se spre Panaitescu și Gligora)* văd că înghițiți în sec...

GLIGORA *(înfulecă dintr-un pește)* : Adică, asta te supără pe dumneata, că nu-ți spun tovarăș... *(Se șterge cu mîna la gură.)* Tovarăș îs cu porcarii mei. Domnii vin și pleacă, și cînd vin, nu vin să trudească... vin să petreacă. Nu vă fie cu supărare...

PANAITESCU *(într-o doară)* : Cu un asemenea temperament, nu mă mir că Vera s-a supărat...

GLIGORA *(cu paharul rămas la jumătatea distanței spre gură)* : Ea, care se *saltă*, și eu nu ! Dă-mi și mie un prieten ca Ciupercea, sau ca Golgea, și-ai să vezi cum mă *salt*. Că omul e bun sau nu, prost sau deștept, după cum îi sînt prietenii, și dacă prietenii ei sînt mari și tari, și pe deasupra și deștepți, atunci de ce n-ar fi și ea ? Crezi că îl place pe Ciupercea... Aiurea ! Uită-te la el și la mine, și vezi cine-i mai potrivit pentru ea ! Dă-mi un prieten *săltat*, și pun pariu că într-un an, aici, în baltă, mă *salt* și eu... Poți să-mi dai ? Ori nici dumneata nu ești prea săltat, din vreme ce nici plutonierul Firică nu v-a chemat la masă, cu toate că, nu-i așa, sînteți colegi... Acum nu se mai adună oamenii, ca înainte, după rang și averi, după cîte oi aveau, acum se adună după funcții... Stai prost cu funcția. Cred că nu ești nici sergent...

PANAITESCU *(îi întinde ostentativ o țigară Kent pe care o joacă)* : Astea nu se udă la foiță.

GLIGORA : Slabe, lungi și slabe... și ustură... Că, și pe Vera, astea o ustură...

PANAITESCU : Cum, Vera fuma ? De cînd ?

GLIGORA : Am zis așa, ca să vă prind... *(Rîde.)* Că, dacă știți că nu fuma, înseamnă că...

PANAITESCU : Adică, ai vrut să mă încerci dacă o cunosc sau nu ?

GLIGORA : Dacă o cunoașteți, ce vreți să mai aflați de la mine ?

PANAITESCU *(ochește ce se mai află de mîncat pe ștergură)* : Mai multe, tovarășe *nesăltat*... Mai multe decît știu, sau mici adaosuri semnificative la ceea ce știu ! De exemplu, m-ar interesa de ce nu se află și ea printre oamenii *săltați* de la bord... de la bordul acestei splendide ambarcațiuni.

Doar singur ai spus că ea şi-a ales oamenii cu ajutorul cărora să... *(Îşi mai toarnă un pahar. Arată spre sticlă.)* Nu e chiar atît de proastă pe cît am crezut.

GLIGORA : Domnule, adică dumneata, de o jumătate de oră, mănînci din bucatele mele, bei din vodca mea, şi drept răsplată mă iscodeşti, mă tragi de limbă, încerci să...

PANAITESCU : Exact, dragul meu, şi dacă ţi-am pus întrebarea, aveam un motiv special, şi acest motiv m-a făcut să-ţi pişc roata, ca să nu poţi pleca... *(Arată spre camera dezumflată. Gligora o cercetează, apoi se uită la boldul-săgeată din mîna lui Panaitescu.)* De fapt, nimeni nu poate pleca de aici... Chiar dacă ar vrea. Aşa că, încă o dată te rog să-mi spui cînd ai văzut-o pe Vera, apoi să-mi dai reţeta de afumătură. A fost excelentă. Ai pus şi puţină boia...

GLIGORA : Am pus.

PANAITESCU : Şi, te asigur, ai pus şi suflet, mult suflet, pentru că ai vrut s-o întîmpini cu ceva bun. Şi, ea era supărată...

GLIGORA : De unde ştiţi ?

PANAITESCU : De patruzeci de ani primesc salariul pentru presupuneri. Deci, era...

GLIGORA : Supărată... supărată rău, pentru Magdău. Ştiţi, celălalt şef-contabil, în locul... Ea a venit în locul lui. Vera i-a controlat scriptele cu porcii, ea a găsit plusul de carne...

PANAITESCU : Din ordinul cui a controlat ? Sau, din proprie...

GLIGORA : Nu, nu de capul ei. Din ordinul lui Golgea. Venise proaspăt în funcţie... De cîteva ori l-a invitat Criţan la masă şi la băutură... Aici, dacă nu bei din cînd în cînd un pahar, poţi înnebuni. Şi, cînd am văzut că ăsta nu poate fi cumpărat, mi-am zis în gînd : „Aţi dat de dracu' !" Dumneata te-ai uitat vreodată, noaptea, la cer ? Ţi-ai ales, aşa, o stea, şi ţi-ai pus în gînd să n-o cumperi şi să n-o vinzi, orice s-ar întîmpla ? Eu mi-am ales-o, şi ea mă ţine aici...

PANAITESCU : Tinere, steaua, bun... dar, nu te supăra pe mine, să nu mă ţii în loc cu steaua dumitale. De ce-ai zis în gînd că au dat de dracu'... ? *(Gligora bagă bucatele în traistă.)* La cine te-ai referit ?

GLIGORA : La ăia care nu se uită la stele. Se uită numai la porci... Pe ăia i-am avut în vedere. *(Panaitescu se uită la cer.)* Numai că şi atunci, şi mai pe urmă, Vera a zis că Magdău n-are nici o vină... dar, cu vină sau fără vină, omul a murit. Or, ce cinste mai e aia care, în loc să dea viaţă, omoară ?

PANAITESCU : Bine, dar dacă nu era de vină, se naşte întrebarea...

GLIGORA : Asta-i, că se naşte, dar cum se naşte, aşa şi moare... Că şi Golgea, după un an... 'tu-i mama lui ! Că omul, cînd nu se mai uită la cer din cînd în cînd, crede că nu mai moare, că e veşnic viu, şi nu-i mai ajunge nimic pe lume, se poartă ca un Dumnezeu. Pierde din vedere că Dumnezeu se află tot acolo, şi vede, măsoară şi cumpăneşte...

*

Puţin mai tîrziu. Bunicul mănîncă din tartinele grosolane făcute de Panaitescu.

BUNICUL : Mîncai, dragul meu colaborator, cu o poftă...

PANAITESCU : Nu mîncam de la mine... Ştii ce mi-a zis unul ? Ce-aş iubi-o eu pe femeia asta, dacă n-ar fi nevastă-mea ! Uite, la tartinele mele, nici nu mă uit. Cu toate că sînt cu margarină veritabilă, şi cu parizer ţinut în salinele de la Slănic.

BUNICUL : Dragul meu, pe mine nu mă interesează cantitatea de sare din parizer. Cu asta se ocupă economicul, de asta sînt aşa graşi. Pe mine mă interesează, deci, nu cauzele care au dus la crimă, ci crima ca atare... Nu uita că avem la dispoziţie douăzeci şi patru de ore.

PANAITESCU : Adică, cum, maestre, cum nu ne interesează cauzele crimei ? Asta-i bună ! Cînd lucram în vechiul... adică, în celălalt... În cel putred, toată ziua îmi băteai capul cu condiţiile care generează crima, că ar trebui să asanăm condiţiile, şi pe urmă... Acum, dacă este regimul nostru, condiţiile care generează nu ne mai interesează ? Ca să fac şi eu o poezie aproape patriotică...

BUNICUL : Înainte, condiţii generale creau cazuri particulare. *(Panaitescu nu mai unge pîinea. Bunicul înghite în sec).* Acum, condiţii particulare creează cazuri la fel de particulare.

PANAITESCU : Adică, la concret, Vera n-a fost ucisă, ci s-a...

BUNICUL : Am spus eu asta ? *(Bunicul cheamă cîinele la el. Îi leagă un mic aparat de botniţă. Îi face semn să meargă spre restaurant. Cîinele porneşte.)* Să nu ne pripim, dragul meu, ca musca-n zăr... Dacă acolo, înăuntru, cineva are în braţe o geantă ministerială, înseamnă că în interiorul ei sînt tartine incomparabil mai delicat fabricate...

PANAITESCU : Ţărăncuţe şi revoluţionari, în baltă ? Ce să faci aici cu banii ? Cu un pol, bei o burtă de vin.

BUNICUL : Şi, cum ştiu că-ţi place, n-ar strica să te duci la băbuţa aceea care se cinsteşte din canistră... Te asigur că nu bea apă. Cu un plus de farmec, cred că ai putea-o face praf...

(Trece în depărtare un vas. Se aude sirena. Apostov strigă. Nu primeşte nici un răspuns.)

APOSTOV : Lasă, Miliutkin, mîine, la bufet, îţi rup eu oasele...

(Din restaurant se apropie de Bunic Dezideriu. Se reazemă de balustradă, se uită la bacul cu stuf care trece la orizont.)

DEZIDERIU : Uite cum distrug balta... N-are cine să ne audă. *(Se uită roată.)* Tasează rizomul cu tractoarele. În locul trestiei, creşte papura. Mergem şi exploatăm în altă parte, zic unii... zic ei.... Doar stuf avem destul... balta era rezervor pentru Dunăre, şi lacurile de pe marginea Dunării, tot rezervoare... Primăvara, balta se umfla, lacurile, la fel... Peştele intra şi îşi depunea icrele... Toamna, cînd apele creşteau, peştele ieşea din bălţi şi o lua la vale... Acum, diguri şi canale. Vara, grindurile rămîn fără apă. Peştele ? Dar nici nu v-am spus cine sînt : Dezideriu Tilişcă, preşedinte, da' nu aici, la altă cooperativă... Acum am venit după reproducători.

BUNICUL : Încîntat, domnule Dezideriu, încîntat... dar stau şi mă întreb, în acest an de graţie una mie nouă sute şaizeci şi trei, de ce nu scrieţi la centru să vă spuneţi părerea ?

DEZIDERIU *(rîde)* : La centru ? A scris unul, şi după ce-a scris l-au transferat la dracu' în praznic, să se satură de propuneri... Centrul, vezi mata, ştie mai bine ca noi... Doar centrul a dispus să se pescuiască electric. Omoară milioane de puieţi... Nu le pasă. Planul să se facă ! Nu, tovarăşe Dezideriu, dumneata te ocupi de plan, altfel, una-două, punem pe altul. Condiţii naturale de milioane de ani, vrem să le schimbăm în... Uite la Golgea, om admirabil pînă-i dau... Dar nu cumva să ceri ceva de la el. Există o mentalitate a orăşeanului plecat de la ţară : se crede stăpînul tuturor lucrurilor... Al bălţilor, al drumurilor, al pămîntului, al nevestelor celor de lîngă el. Vrea absolut totul, fără să dea în schimb. Am putea produce incomparabil mai multă carne. Dar cine să aibă grijă de porci, iarna ? Îi tăiem cu sutele şi mor cu miile... dar şi cei pe care-i tăiem au greutatea celor care mor. Hrana... Rîmă cît rîmă, apoi... Cînd spărgătorii de gheaţă — cum numim noi o anumită categorie de vieri — nu mai pot scurma, pentru noi e semn că începe dezastrul. Ai văzut vreodată un cimitir de porci ? Şi porcii vor să moară împreună... Dar să nu uit, vii de la Bucureşti... Nimic... nici o schimbare ?

BUNICUL *(marcat de cele auzite, îşi aprinde o jumătate de ţigară)* : Ce schimbare ?

DEZIDERIU : Aşa, schimbări... Uneori, simt că mi se împrospătează sîngele cînd aud de schimbări. Oamenii noi vin cu idei noi, cel puţin la început... nu par obosiţi.

(Soseşte cîinele. Bunicul îl mîngîie pe cap şi-i scoate de la botniţă minusculul aparat, apoi scoate filmul din aparat şi-l bagă într-un borcănel.)

BUNICUL : Tovarăşe Dezideriu, dar unde vă e servieta ?

DEZIDERIU : Care servietă ?

BUNICUL : Aveaţi o servietă... Uite, aici sînteţi cu o servietă pe genunchi.

DEZIDERIU : Bine, dar... Adică, m-aţi fotografiat ! Cîinele... Şi eu, care credeam că aţi venit la pescuit... Eram gata să vă invit la mine, pe braţul Sfîntu' Gheorghe. Acolo, exemplare rarissime...

BUNICUL : Îmi pare rău, sînt invitatul lui Nichita. Am trimis cîinele să-i facă lui o poză. Amintire... Şi cîinii, ca şi oamenii, trag la miros...

DEZIDERIU : Am auzit, chiar Ciupercea mi-a zis, că el a lucrat la miliţie, că în general sînteţi vegetarian... Ce păcat !

BUNICUL : Viaţa, domnule Dezideriu, viaţa îşi ia uneori măsuri de precauţie, înainte ca să ţi le ceară ficatul... Am trecut într-o zi pe lîngă nişte măcelării. Am avut sentimentul că trec pe lîngă nişte capele de rugăciune... Cîtă linişte şi meditaţie... Şi mi-am zis, adică, dacă oamenii simpli au renunţat la proteinele grase aducătoare de colesterol şi o armată de lipide, de ce să nu devin şi eu înţelept ? Încă de pe vremea cînd l-am cunoscut pe Nichita, după proces, şi după ce a fost condamnat, mă duceam la el la vorbitor... Îi duceam cotlete bine împănate... *(Bunicul îşi linge buzele)* ...bine prăjite spre partea osoasă, şi numai cum trebuie rumenite, în rest. Mi-a făcut un semn cu degetul : nu, maestre, cine ajunge aici trebuie să înceteze cu deşertăciunile. Carnea e deşertăciune, face parte din viaţă, or, dacă am avut neşansa să fiu prins şi închis, omul este dator să se pedepsească şi singur...

DEZIDERIU : Un hoţ interesant, nu o dată i-am remarcat gîndurile filozofice. Este şi un vizionar, şi, în sinea lui, un răzvrătit... Cînd s-a întors din puşcărie, mai avea tatuat pe frunte :

„Nu-i dreptate". Sigur, oricine are dreptul... Nu-i dreptate în relațiile lui cu cherhanaua, să zicem, cu fosta lui nevastă... Dar tovarășul Ciupercea, care e jurist, i-a dat înscrisului o altă interpretare și l-a obligat să și-o ardă. Și-a ars dreptatea... A mai rămas, cum ați putut observa... Lasă, că nici Verei nu-i convenea : cum putea să cheme la ea pe un Ciupercea, sau pe un Golgea, cu fruntea... ? Nu.

BUNICUL : Deci, o cunoașteți și pe Vera... Admirabilă fată !

DEZIDERIU : Mie-mi spuneți ? Pe cuvînt dacă n-am vrut s-o introduc în familie... În acest sens am chemat-o la noi... Am cincizeci de ani. Mama nu m-a lăsat... A zis să găsesc pe cineva cu situație, și trebuie să recunosc că mi-a plăcut fata chiar și fără situație... Mama tocmai scosese o damigeană de molan, și cînd a văzut că Vera bea pahar după pahar, și-a făcut semnul crucii... Semnul nostru. Totul era clar : nu-i plăcea. Mă mir că a băut, ea nu era ca altele... Și de ce-a băut tocmai la mine ? Sau a vrut să-și bată joc de mama, sau a venit la mine pentru altceva...

BUNICUL : Adică, pentru ce-ar fi putut să vină ?

DEZIDERIU : M-a întrebat de reproducători, și cînd mama a auzit... Vă dați seama. Știa bătrîna mai multe despre Vera decît știam eu. Știa că nu e înfiată, așa cum zicea lumea. Vera e fata lui, a lui Nichita. Fosta lui soție, cînd a intrat el la... a început să mâture stuful cu unul... Maică-sa a trecut-o pe Vera pe numele ei de fată. N-a vrut să știe lumea că tatăl ei e un hoț... dar crezi că Nichita, cînd se împotmolește cu vasul la Crișan, pentru mine o face... ? Tot cu fosta lui soție trăiește, cu toate că aia, legal...

BUNICUL : Deci am înțeles, domnule Dezideriu, că ați avut gînduri serioase cu Vera...

DEZIDERIU : Teribil de serioase. Sînt burlac, bani am, slavă Domnului, ea e zdravănă, putea să-mi facă o echipă de fotbal, că la mama îi place fotbalul... Dar de ce v-a interesat servieta ? V-am citit interesul în ochi. Să nu mă... *(Amenință cu degetul.)* Am lăsat-o pe mîna lui Crițan, am în ea bani... Reproducătorii... De ce să cresc eu porcii de reproducere, și să nu-i crească el ? Știți, un reproducător are alte pretenții...

BUNICUL : Mie-mi spui...

DEZIDERIU : Fără porumb, uruială și verzitură, cad pur și simplu pe ei, nu-s buni de nimic. Solicitări mari... Am văzut pe unul cum plîngea, pur și simplu îi curgeau lacrimi din ochi. Scroafa, o mîndrețe... El, pas... Că m-ați întrebat de Vera... *(Oftează.)* Să nu mă spuneți la nimeni. Am luat și Gerovital. Molanul, dacă nu scotea mama molanul... Pe urmă m-am certat cu mama... Se temea. Nu știu, dar Vera se temea de ceva, așa mi-a zis după ce-a strigat la mama să-și facă ea copii, dacă vrea o companie. Era abțiguită, altfel nu cred că și-ar fi permis...

BUNICUL *(cercetîndu-l)* : Domnule Dezideriu, ți-a spus judecătorul Ciupercea ce s-a petrecut cu Vera ?

DEZIDERIU *(speriat)* : Mi-a spus. Îmi dau seama după întrebare că nu trebuia...

(Dezideriu discută în continuare cu Bunicul, nu mai auzim ce. Crițan pescuiește cu o undiță rudimentară. Panaitescu, cu una modernă. Crițan scoate pește după pește. Panaitescu — nimic.)

CRIȚAN : Ascultă, plutonierule... Plutonier Panaitescu !

PANAITESCU : Adjutant... Plutonier adjutant... să trăiți !

CRIȚAN : Adjutant, ori ce-i fi... Poți să fii și general. Pescuitul nu-i circulație, ca să aibă cîștig de cauză mereu unul și același, adică miliținanul. Pescuitul înseamnă democrația științei sau, dacă-ți convine, zi-o invers...

PANAITESCU : Știința democrației.

CRIȚAN : Pescuitul este și...

PANAITESCU *(îi ia vorba din gură)* : Și un prilej de a arde gazul, de a-ți toca sau potoli nervii, pescuitul mai e și un prilej de a discuta, domnule Crițan, sau tovarășe Crițan... Pentru asta, de fapt, am și venit aici, lîngă dumneata, să discutăm. Știu că ți-ar fi plăcut cu șeful. *(Arată spre Bunic.)* Așa-i omul, cînd nu-i șef, îi place să vorbească cu un șef... sau măcar cu un adjunct. Adjunct... adjutant... dar n-aș fi venit, o jur, dacă nu ți-aș fi recunoscut mutra... adică fizionomia. Da, da, figura... Vezi ce bogată-i limba română ? Vindeai gogoși pe Lipscani, asta, în patruzeci și șase... Și le vindeai la suprapreț și la minigreutate...

CRIȚAN : Ei, nu mai spune... dar de unde știi ?

PANAITESCU : Mi-a spus Vera Varlaam, de acolo... *(Panaitescu arată cu capul spre adînc, de unde Crițan a scos un biban)*, prin acest rege al bibanilor... Și mi-a spus că e moartă. Că a crezut că vrei s-o prinzi pe ea, și atunci, din respect față de ființa umană, bibanul a zis că, pește fiind, mai bine să se lase prins el...

CRIȚAN : Moartă, de ce ? Tovarășe Panaitescu ! Cu gogoșile, e drept... Le vindeam... mai mici la greutate, și la suprapreț... dar erau gogoși. Dumneata, însă, să nu-mi vinzi mie. Vera e contabila mea șefă. Și, pe urmă, taică-său

e de patru ore pe vas, nu mi-a spus nimic...

PANAITESCU : Trageți, vă rog... Uite vîrșa. Și, în ea, regina peștilor...

(Crițan scoate nailonul undiței. Vîrșa se bagă în afund. Crițan e consternat.)

CRIȚAN : De asta era Ciupercea întors...

PANAITESCU : Și de asta te rog să nu alarmezi lumea. Criminalul e printre noi. Și, asta nu mi-a spus-o nici ea, nici regele bibanilor. Uite... vezi acolo steaua aceea ? E luceafărul ei. Nu vrea să plece, nici să se stingă. El vrea adevărul...

(Se aude un țipăt ascuțit de pasăre de seară.)

CRIȚAN *(ride, și-a revenit)* : Dom'le, ce ți-e și cu milițienii ăștia ! Unde te duci cu ei, nu vezi decît nereguli și morți...

PANAITESCU : Ori invers... Morți și nereguli.

CRIȚAN : Dar cum de ți-ai adus aminte de gogoși, nu vindeam numai eu... ?

PANAITESCU : Și-a adus aminte tovarășul maior. Eu mi-am însușit doar spusele lui. Și mi-am mai însușit ceva : joc tare, domnule Crițan. Chiar al dracului de tare, uneori... Chiar teribil de tare, cînd n-am succes. *(Arată spre undița lui, cu cîrligul gol.)*

CRIȚAN *(azvîrle el pluta de la undița plutonierului. În cîteva secunde, scoate un biban. Îl scoate și-l aruncă din nou în apă)* : Ce mică e lumea !

PANAITESCU : Și cu un mort în ea...

CRIȚAN : Eu chestia cu mortu' n-o cred, astea-s glumele lui Nichita. Poți să mă tai... Noi defecte avem în cooperativă, dar de omorît nu omorîm decît porci și pești. Magdău a fost prins cu un surplus de patru sute de capete. Scriptele nu-i evidențiau. Nu-i de vină nimeni că s-a omorît...

PANAITESCU : Dacă scriptele nu-i evidențiau, cum au ajuns porcii acolo ?

CRIȚAN : Simplu, poate erau ai lui, poate ai altuia și n-a vrut să spună ai cui... Adică, noi dădeam hrana pentru o cantitate de porci anumită, și ei lungeau hrana și pentru porcii aflați în plus. Nu-i fac socoteală cît mă costă pe mine porcul furajat pe vreme de iarnă. Dă-i porcului făină de pește sau papură : ți-o scuipă, domnule, porcul e porc, dar are și el tabieturile lui, nasul format, parcă știe că-i porc socialist și i se cuvine... Eu le fac uruială din porumb și grîu, alteori chiar orez le dau, în baltă porcii umblă, au nevoie de calciu... Or, pentru porumb și grîu trebuie să te zbați. Să te zbați... Uite la Tilișcă Dezideriu... El e cinstit, nu dă bacșișuri... ca mine. Dar se compară porcii lui cu ai mei ? Aiurea... Ai lui, parcă ar fi fost pe front. Dacă maică-sa n-ar fi verișoară dinspre tată cu maică-mea, crezi că l-aș ajuta ? Eu îi fac planul, în schimb el e cinstit... El, în orice parte și-ar întoarce fața, arată albă. Golgea n-are nevoie de cinstiți din ăștia. El vrea carne, și eu carne-i dau. Calitatea întîi. Și el nu mă întreabă cum o fac. Și bine face... Că și cei de deasupra lui tot așa procedează. Etică și așa mai departe... Bune și ele, nu zic... da' pentru ziare, că și conțopiștii ăia cu ochelari de cal trebuie să trăiască din ceva.

PANAITESCU : Și eu era să mor o dată din pricină că am mîncat prea mult...

CRIȚAN *(mirat)* : Adică, ce vreți să spuneți ?

PANAITESCU : Mai mult ca sigur că și Vera, din pricina acestei prosperități necontrolate a murit...

CRIȚAN : Tovarășe, dumneata mă bănuiești pe mine ? Atunci spune-mi deschis. Eu dau șapte procente din carnea țării și șaptezeci din cea a raionului. Pe Magdău l-am sancționat pentru necinste. Dacă voiam, puteam să mușamalizez treaba cu surplusul găsit la el. N-am mușamalizat-o... Crezi, atunci, că pot acoperi un criminal ? *(Crițan scoate undița și-o trîntește lîngă balustradă.)*

PANAITESCU : Tovarășe președinte... N-aș investiga problema porcilor, dacă în perimetrul ei...

CRIȚAN : Perimetru, perimetru... Ea trăia cu Magdău. Ascultă ce-ți spun eu... De ce se ducea la el la pușcărie ? De ce voia să-l ajute ? De ce nu mă ajuta pe mine ? Adică planul... Planul era viu. De ce nu se ocupa de plan ?

*

Două scaune pe un șlep, unul în fața celuilalt. La distanță de un metru și jumătate, stau pe scaune Magdău și Vera. Magdău e tuns chilug. Printre scaune circulă un milițian înarmat. Vedem numai fața Verei.

VERA : Tovarășe Magdău, de ce nu te aperi ? Ți-am luat un avocat, de ce l-ai refuzat ?

MAGDĂU : Adică tu-mi descoperi surplusul, și pe urmă vrei să mă ajuți să scap ! *(Rîde.)*

VERA : Vreau să te ajut. Nu cred că dumneata ești de vină.

MAGDĂU : N-am nevoie de ajutorul nimănui. Dacă pot, mă ajut singur... dacă nu... Asta mi-e soarta, și împotriva ei... *(Milițianul se uită la ceas.)* Vera, ai să pățești ca mine. Nu te amesteca.

Sau, mai bine, pleacă de-aici... Să nu crezi că știu ceva. Dacă aș ști, probabil n-aș fi aici. Simt însă... Sînt puternici. Și lipsa de carne îi face și mai tari... Unii au nevoie numai de carne, nu și de legi...

*

Puntea vasului.

CRIȚAN : Aici s-a înecat. Șlepul cu stuf trecea pe lîngă țăruș. Magdău a sărit în apă. Milițienii nici n-au tras. N-avea cum să fugă... Pînă la țărm sînt... Uită-te și dumneata. Numai că Magdău n-a mai ieșit la suprafață... O fi vrut să moară... A dat de o vîrșă și s-a agățat în ea ? A vrut să înoate pe sub apă și să fugă, și s-o fi agățat de vreun... Dumnezeu știe. *(Se uită la Panaitescu, se șterge la ochi.)* Suferi, suferi ca și Firică, plutonierul de la noi.

PANAITESCU : Adjutant...

CRIȚAN : Zi-i cum vrei. Ăsta mai mult ține cu oamenii vinovați decît cu...

PANAITESCU : Să fi fost sinucidere ?

CRIȚAN : În scripte scrie accident prin tentativă de fugă. A fugit, nu ? Nici trupul nu i-a mai ieșit la suprafață, cu toate că au greblat frații patru zile la rînd... Uite cum sclipește steaua aia ! Mie nu-mi place cînd sclipesc stelele așa... *(Se aude țipătul lugubru al unei păsări de seară.)* Se schimbă vremea.

(Paulina stă cocoțată pe un sac cu covrigi. Scoate de sub fund un covrig pentru ea și unul pentru Bunic. Bunicul încearcă să-l spargă cu dinții. Nu reușește. Paulina îl zdrobește cu ușurință.)

PAULINA : Peste două zile avem parastas pentru Magdău. Eu cu taică-său sîntem frați... Nu vă uitați așa cum îi zdrobesc ! Sînt dinții mei. Unul nu-mi lipsește... Așa a fost tot neamul nostru. Dumneata ai dinți falși, de nu poți ?

BUNICUL *(minte)* : Nu, dar... *(Paulina, pe deasupra rochiei, își întinde elasticul de la ciorapi.)* Stimată doamnă, un lucru nu înțeleg din ce mi-ați spus, dacă nu era vinovat, de ce și-a pus capăt zilelor, e un nonsens...

PAULINA *(se încruntă.)* : Ce e ?

BUNICUL : Adică, nu văd logica...

PAULINA : Acum și dumneata, nu vezi logică... Păi de ce s-o vezi ? Cine-o vede ? Și, adică, de ce ne trebuie nouă ce zici dumneata ? După ce l-a arestat am fost la el în pivniță, că acolo l-a închis Firică pînă l-a dus la raion... Plîngea și Magdău și plîngea și Firică, de nu mai știai care-i închis și care-i de pază. Numai eu nu, eu îs tare... I-am zis să se gîndească la nevastă și la copii, că are doi, să nu se lase. El — nu și nu, că scăpare n-are... Că împotriva răului... Era el, așa, cam bolnav la minte, că se tot ducea pe la o casă de rugăciuni, în loc să meargă, ca tot omul, la crîșmă. Slab om, tare slab, că și de însurat, tot noi l-am însurat, mai mult cu de-a sila, că altfel stătea rău cu puterințele... Dumneata cum stai ?

BUNICUL *(mirat)* : Cu ce ? *(Paulina dă din mînă, măsurîndu-l, adică : nu faci nici tu prea multe parale.)* Mă întreb de ce-l vizita Vera pe Magdău, aici se naște întrebarea...

PAULINA : Domnule dragă, că te văd om fin și cu credință... Ce-o fost între ei, nu știu. Mă bate gîndul că se sfătuiau, că amîndoi știau ceva... Poate ea s-a dus la Ionu nost' să-i spună de porcii ăia în plus...

BUNICUL : Bine, dar ce interes avea, din moment ce s-a descoperit plusul ?

PAULINA : Un interes personal, să zicem... Da, dragă domnule, că te-am văzut vorbind cu Nichita... hoțul, tatăl Verei. Nichita umbla cu fofîrlica... *(Se uită în jur.)* Lumea zice că e turnător. Că de-asta Firică îl mai lasă să fure pește...

BUNICUL : Adică, unde se ducea să spună ?

PAULINA : Cum să-ți explic, dragă domnule... el afla ba de unele, ba de altele... și pe urmă se ducea și spunea ! Așa au venit ăia în control... De la raion... Că, dacă nu turna el, ăia nu veneau. Să-i fi spus Vera ceva ? Nu știu. Poate, ea l-a zădărît.

BUNICUL : Interesant, interesant...

PAULINA : Să vezi ce interesant e dacă bagi covrigul în țuică... *(Paulina își ia poșeta și se duce la W.C. Se întoarce mai roșie în obraji.)* Mulțămesc că ai avut grijă de covrigi. M-am refrișat. Că chiar mă gîndeam : de ce nu stai de vorbă cu ea ? N-ar fi mai nimerit ?

BUNICUL : Aș sta eu, dacă aș avea cu cine...

PAULINA : Adică, ce vrei să spui ? Vrei să spui că Vera nu mai...

(Bunicul încuviințează.)

GURMAȘIN *(vine spre Bunic, cîntînd la armonică)* : Am auzit de la Valera că dumneata cauți pe cineva. Aici, în baltă, numai bizamii se caută între ei, de cînd au fost importați... și bețivii. Eu sînt și de export, și pe deasupra... *(Se lovește cu degetul la gît.)* Dar vodca, vodca, știi dumneata cum era vodca pe vremuri ? Ca acum, blana de bizam... rarău... Deci, am înțeles că nu mă cauți pe mine...

BUNICUL : Nu caut pe nimeni în mod special. Și mă doare un cap...

GURMAȘIN : Ai băut vodcă de producție locală... Mare greșeală. *(Îl ridică pe Bunic și-l masează apoi la umeri și la cap.)* Noi așa ne vindecăm... Cînd sîntem între bărbați. *(Rîde.)*

BUNICUL *(ușor ofuscat)* : Nu vă supărați, dar îmi pot permite să vă întreb, cu precauțiile de rigoare, cu cine am deosebita onoare... ?

GURMAȘIN : Numai țarul Alexandru Petrovici vorbea așa ! Vină să te fac o troică. *(Îl sărută de trei ori.)* Vasili Gurmașin. ...Sau, simplu, Vasile... *(Se apropie conspirativ.)* Cînd eram alb, zinkweiss... Mi se zicea Vasilii Vasilievici -s, cu s... adică sudar... adică, domnule... pentru franțuziți. Că restul lumii știe *(conspirativ)* de la bătrînul Tolstoi. Mare corifeu... *(Se uită în dreapta și-n stînga.)* Am venit în 'zece, după un duel. Politic. Și, în optsprezece, m-am stabilit definitiv pe aceste meleaguri. De unde era să știu că și aici va veni *(conspirativ)* ...Rasputin ? Am nouăzeci și opt de ani. Am avut șase neveste și am băut două sute de vagoane de vodcă rusească. Cînd beau cîte un păhărel, mi-e teamă să nu mă întrebe cineva ce-am făcut pînă la revoluția... aia mare.

BUNICUL : Ce să vă întrebe ?

GURMAȘIN : Dumneata nu știi istorie ? Am fost cazac pe Don. Jandarm european. Am fugit aici, în baltă... Mi-au trimis vorbă că dacă mă întorc, mă reabilitează. Eu ? Eu nu slujesc decît o singură ohrană. Deci, nu mă cauți pe mine... Nu te-au pus să mă urmărești ? Bun, atunci hai să bem un pahar împreună... *(Se uită la Paulina.)* Curat alb... *(Îi întinde sticla Bunicului.)*

BUNICUL *(bea, simte că se sufocă)* : Puteam să mor ! La anii dumitale, bei spirt ? !

GURMAȘIN *(către Paulina)* : Paulină, dumnealui zice că e spirt. *(Se aude risul Paulinei.)* Cine mai face spirt adevărat, după revoluție ? Apă distilată... Deci, nu pe mine mă cauți. În fiecare an îmi fac casă pe alt grind. Vin apele și-mi iau tot... Eu, vesel, mă duc și-mi iau alte uși și ferestre... Am crezut că mă toarnă. De cînd am plecat din Sankt Petersburg *(își face cruce)* nu m-a mai turnat nimeni... Am auzit că acum, din nou...

BUNICUL : Te-au urmărit vreodată ? Nu înțeleg de ce te tot muți...

GURMAȘIN : Nu m-a urmărit nimeni. Am rămas cu urmărirea și cu fuga în suflet... Eu nu vorbesc, în baltă, decît cu domnii. Ciupercea și Golgea... domni de paie. Au dorințe... dar n-au vînă. Cînd aveam eu șaptezeci și cinci de ani, trei fete țineam pe-o mînă. Uite așa stăteau, cu bucuțele pe-un braț... și două pe stînga, că stînga mi-a fost tăiată cu sabia. Cînd l-am apărat pe Lenin... Că și pe Lenin l-am apărat. Domnule... Un roman — viața mea... de care n-are nimeni nevoie.

BUNICUL : Cum n-are nimeni nevoie ? Ai venit aici, am înțeles, pentru libertate. Eu am venit pentru o femeie...

GURMAȘIN *(îl sărută de trei ori)* : Înseamnă că ești un sacrificat, tinere. Aici, toate femeile sînt credincioase pînă te înșală. Pe cîte n-am înșelat eu, din teama de-a nu mă înșela ele...

BUNICUL : Vera nu m-a înșelat niciodată.

GURMAȘIN : Fata lui Vîrșă ? Eh, ce mai casă mi-aș fi făcut cu ea pe-un vîrf de trestie... Vrei să-ți recit o poezie ? Aici nimeni nu citește poezie. Aici nu se discută decît despre plan și bani. Romantismul, romantismul... Unde e Esenin ? Pușkin ? Că pentru Eminescu m-au bătut doi lipoveni în uniformă, în patruzeci și șapte, de-am văzut stele verzi. Numai cînd le-am spus cine sînt, m-au înconjurat de stimă... Tinerețe, tinerețe, ai păr alb, dar cum te cheamă ?

BUNICUL : Mie, Bunicul îmi zice. Deși unei fete dragi nu-i place cum mă cheamă...

GURMAȘIN : Te-am prins ! Detectiv ! Adică, hoțești în numele dreptății... Am citit. Am citit. La bibliotecă, numai numele meu și-al Verei ai să le găsești... Cititul ? Ce viață ! Dacă n-ar fi înființat ăștia o bibliotecă populară, mă sinucideam. Dar, stai ! Am înțeles că o cauți pe Vera : de ce mă întrebi pe mine, cînd tatăl ei... ?

BUNICUL : El nu știe nimic. Vera a dispărut de două zile... *(Bunicul îl trage pe Gurmașin de umăr și îi arată, în apă, o vîrșă.)*

GURMAȘIN : Pare să fie un om... Adică nu un om, o femeie...

BUNICUL : Om și este... Vera.

(Gurmașin își face cruce și scuipă în stînga.)

GURMAȘIN : A fost ucisă din răzbunare. Pe mine, morții... nu mă impresionează. Am văzut atîția înecați... Pe mine, căscatul știucii mă impresionează incomparabil mai mult. Moartea este un dat al naturii, unul odios, dar atît, pe cînd natura... Te-ai băgat vreodată în apă, în adînc, la vreme de dimineață, cînd se ospătează știucile ? Atunci ai vedea cît de simplu se rezolvă problemele vieții și ale morții... Să nu-mi spui mie că animalele sînt irațională și așa mai departe... pentru ele, viața și moartea au o importanță incomparabil mai mare decît pentru noi... care ne umplem spațiul dintre aceste adevăruri vitale cu mii de fuste, cu va-

goane de spirt, cu războaie, uși și ferestre și legi pe care nu le respectă nimeni *(conspirativ)* la noi. Tinere, nu te superi că-ți spun așa, deși te simt pe dinăuntru bătrîn, să asculți în adînc trosniturile fălcilor și să vezi scînteierile colților de știucă... Deci, Vera te interesează. Dacă te-ar interesa Paulina... Puștanca asta de Paulina are două guri de știucă... *(Paulina se uită într-un ciob de oglindă.)* Acum nu mai e la căutare femeia... Acum e la căutare *săltatul*. El e pe primul plan... Vin un an, doi... Cei ce vor să schimbe fața bălții... Tăvălesc stuful, fură viața, n-o trăiesc, apoi pleacă. Proasta de Vera... plătește pentru taică-său. Am văzut-o înotînd zeci de kilometri... Să-l găsească pe Magdău... Parcă morții, în baltă, se lasă găsiți... Păi nu se omoară aici omul ca la Sankt Petersburg, să facă vîlvă. Aici, omul se omoară ca să dispară, în tăcere, așa cum dispare peștele în gura știucii. O femeie ca Vera mi-ar fi trebuit. I-am cerut-o lui Nichita, și m-a scuipat ! Cînd nu-i Paulina acasă, îmi mai petrec timpul cu nevasta nevolnicului de fecioru-meu. Nu face două parale. Mă și mir cum am putut da viață la așa un... Asemenea bărbați nici n-ar trebui să se nască... Auzi, optzeci de ani, și să nu fie bun de nimic !

BUNICUL : Vera înota zeci de kilometri ?

GURMAȘIN : Ce te miri, tinere ? Dacă zici c-ai văzut-o, ce te miri ? Are putere cît trei bărbați, în plus și forma de fus cu care o dăruiește natura pe fiecare putoare de femeie...

BUNICUL : Bine, dar de ce să înoate atît, și mai ales noaptea ?

GURMAȘIN : Senzații tari, senzații tari... Noaptea, femeile ca ea înoată goale... ca duhurile. Totul e să nu-ți fie frică de apă. Să știi s-o calci... Dar, cu mintea mea de filozof, cred că Nichita a pescuit-o de undeva și a băgat-o în vîrșă... dar ce interes o fi avînd ?

(Din cală se aude un țipăt de pasăre. Panaitescu se uită în sus. Bunicul îl lasă pe Gurmașin să-și fabrice țigara lui uriașă și se îndreaptă spre cală. La capătul scărilor, agitat, Nichita.)

NICHITA : Vino să vezi. *(Coboară înaintea detectivului. Refac amîndoi drumul pînă la peretele vasului. Nichita desface ușița și scoate de acolo odgonul de care era prinsă vîrșa, tăiat. Îi arată Bunicului capătul.)* Ce să fac acum ?

BUNICUL : Cînd ai descoperit că odgonul e tăiat ?

NICHITA : Am stat tot timpul aici. Am reparat un lagăr. Mi-am dat seama că ți-ai început investigațiile și mi-am zis să nu-ți stau în cale... Numai pe dinafară a putut coborî cineva în apă, și, cu un cuțit...

BUNICUL *(bănuitor)* : De unde știi că a fost tăiat cu un cuțit ? Foarte bine putea fi tăiat și cu un brici. Specialitatea ta mi se pare că era briciul...

NICHITA : Mă bănui... Adică, eu aș fi în stare... Se vede doar, un odgon de iută cere un cuțit zdravăn, pescăresc, în orice caz... Adică, dumneata crezi că eu...

BUNICUL : Mi-ai ascuns destule lucruri ca să am dreptul să pun întrebări în plus. Și, pe urmă, singur ai zis că cel ce a omorît-o se află pe vas... Să știi că în calculul crimei nu-l exclud decît pe Alsacian. De ce nu mi-ai spus că e fiica ta ?

NICHITA : N-am vrut să știe nimeni că e fiică de hoț.

BUNICUL : Fără existența cadavrului nu se poate dovedi nici existența unei crime. Și, ce căuta Vera, noaptea, pe baltă ? De ce înota zeci de kilometri ?

NICHITA : Știu doar atît, că era amărîtă... N-am văzut-o niciodată înotînd noaptea. Poate, cînd eram în tură... Într-o seară, m-a întrebat dacă Gligora are armă. Un glonte trecuse la cîțiva centimetri de capul lui Ciupercea. De unde să știu dacă are armă sau nu ? Ce pot să spun e că Gligora, cu bună-știință, o împingea pe soră-sa, pe Valera, în brațele lui Ciupercea, ca să și-o salveze pe Vera. Gligora s-a lăudat față de mine că Ciupercea n-are decît un salar, și că dacă i-o dau lui pe Vera are s-o țină ca pe palme... Dar astăzi mai poate un tată să facă ce vrea cu fata lui, s-o dea cui îi poftește lui inima ? *(Nichita ia de jos un carmac și-l aruncă spre peretele vasului, unde se află un bust de bărbat, așezat pe un butuc. Bustul se sparge.)*

(La ieșirea din cală, Bunicul este întîmpinat de un plutonier-major adjutant, pîntecos și jovial. Nu-și dezlipește mîna de la chipiu.)

FIRICĂ : Să trăiți, tovarășe maior, abia acum mi-a spus tovarășul Crițan cine sînteți, îmi cer scuze ostășești că... Am mirosit, din tăcerea tovarășului judecător Ciupercea, din vodca lui... și din amărăciunea celuilalt, că ceva nu-i în regulă pe vas. Și atunci tovarășul președinte de C.A.P., Crițan, mi-a zis să nu mă deranjez, că vă deranjați dumneavoastră. Cum să nu mă deranjez ? Știți zicala aceea, ochiul stăpînului îngrașă... Or, eu, aici, pe linie de miliție, raportez cu respect, sînt... *(Se recomandă.)* Plutonier-adjutant Firică Celestin. Mi s-a tăiat respirația cînd am auzit că sînteți aici. Că, unde apăreți dumneavoastră, răsare cîte o crimă, chiar dacă pînă atunci... Că am auzit la București, să trăiți, de la un superior, că v-ați dus de sărbătorile de...

după Crăciun, cele de iarnă adică, da, ca să vă facă plăcere vi s-a adus o crimă din alt oraș, să fiu mai exact de la granița cu orașul vecin, că cei de acolo, știți, în noaptea de Crăciun, nu le ardea de...

BUNICUL : Așa s-a întîmplat probabil și acum, tovarășe plutonier. Cineva a transferat o crimă aici, ca să-mi facă mie plăcere... Numai că, te anunț, nu-mi face nici o plăcere.

FIRICĂ : Cine a îndrăznit să facă asemenea glume, în sectorul meu ?

BUNICUL *(ridică din umeri)* : Stimate coleg, Vera, Vera Varlaam, a dispărut. E prematur să spun că e vorba de o crimă, deși anumite date mă fac să fiu circumspect...

FIRICĂ : Tovarășe maior, dar eu am văzut-o acum două zile, mai exact la orele douăzeci și unu și treisprezece minute. Mergea la pescuit. Lucru straniu pentru o femeie, dar, în ultima vreme, acest sport tot mai mult a cuprins tineretul nostru drag și atît de înarmat pentru...

BUNICUL : Dragul meu coleg, că mergea noaptea la pescuit am mai auzit, dar, personal, am dubii serioase că pescuia pește.

FIRICĂ : Tovarășe maior, la noi nu se poate pescui altceva. Și, pe urmă, eu cred omul pe cuvînt... dacă a zis că merge la pește, adică eu de ce să nu cred ! ? Aici, omul e ca pasărea, cînd spune că zboară, zboară... Dar văd că aveți convingerea că, într-adevăr, în sectorul meu s-a putut petrece o... Cred că cineva vrea să glumească cu pensia mea, tovarășe maior... mai am patru luni. Tocmai în aceste patru luni... Știți că de la noi se iese ușor la pensie înainte de limită, dar la limită de vîrstă... Tocmai în această limită de vîrstă mă aflu eu. Dacă vă face plăcere și-mi permiteți, pot să am o părere personală, tovarășe maior... Dar știți, la noi, părerile personale... Eu cred că se ducea la Gligora. *(Arată cu capul spre tînăr.)* Stăteam într-o seară la bufet. Știți, la bufet mai auzi ba una, ba alta... Oamenii, la băutură, se laudă, mai spun și adevărul... Bufetul, la noi, seara, e inima satului, și cum se poate ca din această inimă, aflată în perimetrul meu, să lipsească Firică ? Din bufet, trecînd pe lîngă mine, au ieșit Gligora și Vera. Nu m-au văzut, tovarășe maior... Vă jur... Eu nu intru în bufet decît în afara orelor de serviciu, și numai civil. Nu m-au văzut. „Vin și eu la noapte" — a zis Vera. Am ieșit și am pîndit la canal. După un timp, apare Vera... Se urcă într-o barcă. Vîslește. Eu, iute, în barca miliției, și, după ea... După o cotitură, am pierdut-o din vedere. La cîteva minute, i-am zărit barca... barca, goală. Ba nu, să trăiți, tovarășe maior, în barcă erau hainele ei *(conspirativ)* și cele intime... Le-am inventariat. M-am întors cu barca la mal. Deodată, văd pe cer o pălălaie... M-am uitat la ceas : zece și treisprezece minute. Peste cîtva timp, altă pălălaie... Mă uit la ceas : unsprezece și treisprezece minute. Ce să fie ? — mi-am zis. Și-am așteptat. Spre dimineață, văd barca Verei. Ca din întîmplare și eu pe acolo, o întreb : „Unde-ai fost, fată, ai început să umbli ca lunaticii ?" „Au găsit niște porci înecați și le-am dat foc, să nu se iște vreo molimă... Am semnat procesul-verbal. Sau poate vrei să-l vezi ?" — mă întreabă ea. De ce să mă uit eu la procesul-verbal ? Eu cred omul pe cuvînt. Și chiar că nu m-aș fi uitat dacă nu mi-l vîra sub nas. Era în regulă... Cu toate astea, vă întreb eu, tovarășe maior, că am și eu experiență de diletant... Cum s-a dus ea la Gligora, goală ? Că doar n-am avut orbul găinii... Vă jur... Și, pe urmă, primul foc a fost aprins pe apă. Foc de trestie... Am nasul format. Cel de-al doilea... Cu toate astea, a doua zi, adică în aceeași zi, de fapt, Crițan a zis că nu-mi fac treaba ca lumea. Că o bandă de hoți au furat, cu o seară înainte, treisprezece porci *(se încruntă la cifră)*, că patru s-au înecat și le-au dat foc... Ce să mai înțeleg ?

BUNICUL : Interesant... Adică, hainele în barcă... Un foc pe apă... Altul...

FIRICĂ : Exact, tovarășe maior. Numai că nu sînt sigur că cel de-al doilea a fost pe uscat. În orice caz, au fost două focuri... Tovarășe maior *(Firică se uită în jur)*, aș avea și eu o chestiune personală... Cu Vera, să nu vă faceți griji, dați dispăruți, și după doi ani. Se îmbată, pleacă, se întorc, fug cu cîte unul în baltă, stau tot sezonul, apoi... Știți, eu mă ocup cu ordinea, n-ar trebui să mă amestec în pescuit. E o rușine, tovarășe maior ! Știți, înainte, peștele și fasolea — mîncarea săracului. Acum... Se extermină peștele în baltă... În cîțiva ani, nici n-o să-l mai vedem la chip. Poate acolo, la București, puneți o vorbă bună... Pentru pește. Un jaf, asta fac acum... Nu se respectă lunile pentru depus icrele, ochiurile la plase sînt cu zece centimetri mai mici... Puietul... Vă pot raporta că știu un loc unde sînt îngropate zece tone de puiet. Nici măcar nu fac făină din el... Le e frică. Legea zice una, și ei... Eu am încercat pe cale ierarhică... Mi s-a zis că dacă mă amestec ies la pensie înainte de vîrsta-limită. Într-o zi, am văzut o lotcă cu crapi. Își lăsau icrele în barcă, și masculii își aruncau lapții tot acolo,

crezînd, proştii, că din ce fac ei va ieşi puiet... *(Se şterge la ochi.)* Am plîns, tovarăşe maior... Nu v-aş fi povestit, dar la cherhana m-am întîlnit cu Vera, şi mi-a zis : „Plîngi, tovarăşe Firică, pentru nişte peşti care mor, şi mor oameni nevinovaţi şi nu-i plînge nimeni..."

BUNICUL *(interesat)* : Cînd ţi-a spus asta ?

FIRICĂ *(se gîndeşte, apoi scoate din buzunarul de la piept un carnet)* : Acu şase luni şi treişpe zile...

BUNICUL : Magdău cînd s-a înecat ?

FIRICĂ *(se uită în carnet)* : Un an şi douăzeci şi trei de zile...

BUNICUL : Interesant, chiar foarte interesant !

FIRICĂ *(îşi duce o mînă la pîntec, speriat)* : Emoţiile, bată-le norocul ! *(Fuge spre W.C.)*

PARTEA a II-a

Puntea vasului. Se aude un cîntec de privighetoare. Bunicul se uită în jur. S-a înserat. Se îndreaptă spre prova. În drum se întîlneşte cu Apostov, căpitanul vasului. Căpitanul are în mînă o carte.

APOSTOV : Tovarăşe maior, îmi pare rău că n-am ştiut... Nichita mi-a spus... dar el, tot ce spune, spune cu întîrziere, şi tot ce face, face înainte de a gîndi...

BUNICUL *(zîmbeşte)* : Şi ce v-a spus cu întîrziere, şi mai ales ce-a făcut înainte de a gîndi ?

APOSTOV *(se reazemă de balustradă)* : Că sînteţi maior, că Vera a dispărut de două zile... Răspuns la prima întrebare. Dar nu s-a gîndit, înainte de a vă trimite telegrama, că totul ar putea să fie o simplă spaimă de-a lui. Nu-i prima dată cînd Vera lipseşte de acasă. După cîte ştiu, e majoră... Şi, pe urmă, avem forţe locale, slavă Domnului... V-am văzut stînd de vorbă cu tovarăşul Firică. Acum patru ani, a prins o ştiucă cu un biban în gură. E singura infracţiune pe care a descoperit-o în baltă... Şi, dacă aţi stat de vorbă cu el şi cu alţii, mi-am zis că ar fi timpul să staţi de vorbă şi cu mine, mai ales că mă aşteaptă o noapte albă... Am două capitole de învăţat la... geografie.

BUNICUL : Adică dumneata, tovarăşe Apostov, sincer crezi că Nichita m-a deranjat de pomană ?

APOSTOV : Nichita e la ananghie... I-au pus în vedere că-i desfac contractul de muncă, pentru desele lui abateri. Şi atunci v-a chemat... Să-i ridicaţi şi lui moralul, şi să-l temperaţi, prin personalitatea dumneavoastră, pe al altora. Desigur, trebuia să invente o poveste şi, ca orice artist, cum se socoteşte el, a inventat una dramatică.

(Bunicul se uită la cărţi.)

BUNICUL : Dar văd că citiţi, vă preocupă problemele de geografie, de fizică...

APOSTOV : Fără geografie, te pierzi şi în baltă... Fără fizică, e greu de descifrat mecanismul visului... Or, visul meu nu vrea să moară aici, iar visul visului meu ar dori să umble cu o navă de cel puţin două mii de tone, pe Atlantic. Că, pînă la Pacific, mai am de dat trei examene din clasa a douăsprezecea, şi patru ani de examene pentru cel de-al treilea vis, că-l am şi pe-al patrulea... Să ajung căpitan de cursă lungă. Tata şi mama n-au ştiut carte. Ca lipovean, mi-au hărăzit meseria ştiută de ei, numai că mie ursitoarele mi-au zis, la naştere, să hotărăsc singur...

BUNICUL : Ale naibii ursitoare...

APOSTOV : Socialiste, tovarăşe maior... S-au îndoctrinat şi ele. Numai că eu bat din gură ca un şcolar ce sînt, în timp ce profesorul tace... Şi, cînd profesorul tace, înseamnă că răspunsurile mele nu sînt bune.

BUNICUL : Răspunsurile nu sînt rele. Aş zice că ursitoarele alea ale dumitale s-ar putea să aibă dreptate. Dacă tac, motivul este altul : am sentimentul că mi se ascund foarte multe... Ca să fiu sincer, cred că şi dumneata îmi ascunzi ceva.

APOSTOV : Eu ? Cum să nu vă ascund ? V-am ascuns că împotmolirea am provocat-o eu... Nichita crede că pricina împotmolirii este el. Dacă aşa vrea el, să creadă... În schimb, eu cred că de vină este examenul de mîine... Cînd să învăţ ? Tovarăşii de la Navrom, cum te văd dornic de examene, cum îţi dau o cursă în plus, să-ţi treacă pofta. După ei, unul care vrea să fie căpitan de vas trebuie să aştepte întîi

pensia, şi apoi... Dumneavoastră, credeţi ce vreţi...

BUNICUL : Eu cred, tovarăşe Apostov, că s-ar putea tot atît de bine să vă fi pus amîndoi de acord. Cînd două interese coincid... Ascultă, nu vrei să includem în această înţelegere posibilă şi al treilea interes ? Al meu, de exemplu... Cînd am deschis cartea de geografie, am dat de harta Japoniei. În clipa aceea, am înţeles că ştiu despre Japonia incomparabil mai multe lucruri decît despre fata lui Nichita, cu toate că nu o dată m-am lăudat că Varlaam mi-e prieten...

APOSTOV : Tovarăşe maior, dacă Ciupercea şi Golgea nu v-au spus mare lucru, înseamnă că mare brînză nu ştiu nici eu. Cu toate că s-ar putea ca şi aici să mă înşel... Dar ce-aţi spune de nişte rasol de şalău, cu cartofi şi mujdei... la mine în cabină ? Poate, după un pahar de molan, memoria să se îmbogăţească...

BUNICUL : Dragul meu, dar...

APOSTOV : Tovarăşe maior, acum mai bine de doi ani eram pe „Vulturul"...

*

O barcă pescărească. Apostov e la cîrmă. Pe barcă scrie „Vulturul". În barcă sînt Magdău şi Vera. Vera se ridică brusc şi face un gest în urma căruia barca se descumpăneşte. Apostov o ameninţă. Încetineşte motorul. Apoi citeşte din nou într-o carte de geografie.

VERA : Şi ce crezi, că Dumnezeu are să coboare de unde zici dumneata că e, ca să-ţi dea dreptate ? Dacă pe el îl aştepţi, o să înfunzi puşcăria din pricina altora... Şi eu n-am să te las, aşa să ştii ! Şi mai termină cu gărgăunii ăia sîmbetişti, că nimeni n-o să-ţi hrănească copiii, în locul dumitale ! *(Barca intră într-o salcie. Toţi cad în apă. Apostov înoată după carte.)*

*

Cabina lui Apostov. Un hamac, o măsuţă cu resturi de peşte şi o sticlă de vin. Două scăunele.

APOSTOV : S-ar putea să fie şi acum în stuf, la porci. Cînd te ştii copil de hoţ, ar trebui... Nu e bine să fii mai cinstit decît alţii. Or, ea asta a vrut să dovedească tuturor, că e cinstea întruchipată...

BUNICUL : Şi crezi că era mai cinstită decît alţii ?

APOSTOV : Adică, de ce *era*, şi nu *este* ? Nu înţeleg... *(Lasă farfuria din mînă, pe masă.)*

BUNICUL : Vera e moartă, tinere... Şi, pentru că ţi-am spus acest adevăr, pe care sincer presupun că nu-l ştiai, aş vrea să te întreb de ce Nichita a stricat motorul taman aici, şi de ce dumneata n-ai împotmolit „Pescăruşul" în altă parte ?

APOSTOV *(mută farfuria, nervos, pe masă)* : S-a dus examenul ! *(Se ridică şi se plimbă, doi paşi înainte, doi paşi înapoi. Stă cîtva timp cu ochii închişi, apoi îi deschide.)* Tovarăşe maior, te-aş invita să vezi casa lui Criţan din sat : patru pereţi, o fereastră, şi o lotcă pe mal... Dacă te duc la Bucureşti, într-un anumit loc, ai să vezi o altă casă, cu etaj. De ce nu şi-a făcut-o aici ? De ce vrea să se rupă de noi ? Doar e lipovean ca şi mine, ca şi Nichita... Ştiu ce înseamnă calomnia, şi eu nu mă joc cu legea. Eu vreau să ajung stăpînul Pacificului, nu al bălţii, ca el, deci n-am nici un interes, şi nici timp nu am să zugrăvesc pe cineva în negru, dacă nu o merită. Păi şi-a făcut casă acolo, că nu-i mai e dragă balta. Şi, din clipa cînd a înşelat balta, a înşelat şi oamenii, şi cu oamenii pe care i-ai înşelat nu mai poţi trăi... Eu nu spun că a furat. A muncit cît trei, şi merita să cîştige cît trei. El, altceva a furat : a furat încrederea străbunilor, şi cinstea lor faţă de avuţia bălţii... Asta a furat-o. Pentru el, balta nu mai e patria, cum e pentru noi... Omul, altădată numai lacom, astăzi a devenit de zece ori mai lacom, şi hoţul, de zece ori mai hoţ. De vină nu-i numai el... Cei ce primesc planul îndeplinit nu ştiu, şi dacă ştiu, puţin le pasă, cu ce jertfe se îndeplineşte. Pentru ei, faţa icoanei, cea pictată, contează, nu cealaltă, fără de care pictura n-ar avea pe ce să se ţină... Cine face planul e boier, îşi face casă cu fundaţie de beton şi fier, are cărămidă şi tot ce vrea... şi atunci bietul pescar, ca să şi-l facă şi el, îşi bagă nasul şi în vîrşa prietenului, şi în rezervaţia statului, doar şi el e stat, nu-i aşa ? Iar seara se îmbată toţi împreună şi rîd, întrebîndu-se care dintre ei e mai deştept. Cine vrei şi cine nu vrei îşi hrăneşte motoarele cu benzina statului. Ia întreabă-l pe Golgea de ce petrece cu fetele noastre şi nimeni nu se leagă de el ? Vera a cunoscut, prin tatăl ei, un hoţ în casă, şi n-a mai vrut să aibă de-a face cu hoţii în afară... Să nu crezi că ea nu ştia că era înfiată de propriul ei tată, de ochii lumii. Ştia. Şi, pentru că ştia, voia să fie mai cinstită decît toată lu-

mea. Cinstea ei era ca un drapel pe care îl purta oriunde se ducea. „Uite, iar vine ziua Republicii" — spuneau despre ea... Dar ea iubea balta şi oamenii de aicea, ea nu voia să se *salte* pe umerii altora. Ea voia rînduielile astea noi, respectate. Nu numai în spirit, ci şi în literă. Prea multe voia, pentru o fată de hoţ... Şi, eu nu cred că a murit. Tot ce se poate, ca mîine să ne aştepte la mal cu drapelul...

BUNICUL : Tinere, tinere...

(De afară se aud rîsete, aplauze şi ţipete. Apostov se uită de la uşă.)

APOSTOV : Gurmaşin... Ăsta zic şi eu că a trăit. Uite, baba aia de lîngă Paulina e cea de-a şasea nevastă... Zice despre el că acum douăzeci de ani a bătut suta.

*

Puntea vasului. Bunicul şade pe o raniţă şi îşi aprinde o jumătate de ţigară. Panaitescu îi fierbe, într-un ibric, cafea.

PANAITESCU *(amestecînd în ibric)* : Maestre, s-a întîmplat ceva cu detectivul acela mic, periscopul dumitale. *(Panaitescu îşi duce un deget la creştet.)* Eu cred că s-a defectat. Ne apropiem de miezul nopţii, tiptil... Sforăitul pasagerilor e egal, nimeni nu vrea să fugă de pe vas, de unde bănuiesc că presupusul criminal, sau e nesimţit, sau, pur şi simplu, e mai şmecher decît noi... sau nu avem de-a face cu un criminal... Adică de ce să nu luăm în braţe şi ipoteza asta ? Mai ales că mi-e frig... *(Îşi freacă mîinile.)*

BUNICUL *(îşi bea cafeaua)* : Că este vorba de o crimă, nu mă îndoiesc, Panaitescule. Dar ce fel de crimă, din ce categorie ? Uite ce tîrziu răsare luna...

PANAITESCU : E o criminală şi ea, maestre... Ce-o costa, să iasă mai repede ? Mai vedeam şi noi mişcarea... Aşa, cu becul ăsta nenorocit, din vîrful catargului... Şi, pe urmă, de ce să nu fiu cinstit ? Mie nu-mi place apa... aşa, întinsă... Dacă fosta mea logodnică, acum mai bine de...

BUNICUL : Să lăsăm, anii n-au importanţă...

PANAITESCU : Că bine zici... Dacă nu dorea să-şi petreacă concediul cu mine în baltă, azi era soţia mea, aveam o droaie de copii, şi nu mai umblam după dumneata ca un cîine de pază... de parcă n-ai avea unul. Parcă dumitale-ţi place ? Aiurea !

BUNICUL : Ai să rîzi, Panaitescule, dar îmi place. Unde mai vezi la Bucureşti o asemenea lună şi-un asemenea cor ? *(Un cor abia auzit.)* Nu se iubesc, şi cu toate astea cîntă împreună...

PANAITESCU : Parcă-s singurii...

BUNICUL : În schimb, dacă eu mi-aş fi adus nevasta aici, sînt sigur că nu m-ar fi părăsit...

PANAITESCU : Parcă pentru asta te-a părăsit ? Te-a părăsit, colega, pentru că a fost rea de muscă, primo ; secundo, dumneata îi dădeai mai mare importanţă cîinelui, decît ei... Aşa sînt unii oameni, comunică cu cîinii mai bine decît cu semenii lor... Dar, altfel, frumoasă femeie ! Dumnezeu s-o ierte.

BUNICUL : N-am priceput niciodată de ce trandafirii de pe mormîntul lui Isbăşescu s-au încolăcit cu trandafirii de pe mormîntul ei...

PANAITESCU : Iubirea de dincolo, maestre... Dar mă mir cum un asemenea fleac poate fi descoperit de un criminalist vestit. Aşa ceva pot înţelege numai oamenii de rînd...

BUNICUL : Ce frumoşi trandafiri... Nu-ţi face impresia că fosta mea soţie seamănă puţin... ?

PANAITESCU *(se uită spre fata care cîntă împreună cu Paulina şi cu nevasta lui Gurmaşin)* : Semăna, şi cred că nu numai la figură... În locul dumitale, pentru că tot am căzut în impas, altfel n-am discuta fleacuri, aş strînge şurubul şi cu Gligora şi cu soră-sa. Primo, porcul cu litera străină a fost găsit în turma lui, secundo... Şi, ca să nu stea nimeni în drumul lui spre *săltare*... A doua supoziţie, că am două. Primo, răzbunarea, secundo, cineva din anturajul lui Nichita n-a putut să-i facă felul şi atunci a lovit în cine a avut el mai drag...

BUNICUL : Dragul meu, pe mine mă interesează de ce a dispărut servieta lui Dezideriu. Cînd am trimis cîinele în restaurant, servieta era la el, apoi a venit Dezideriu la mine, fără ea. În timp ce stăteai de vorbă cu Paulina, am trimis din nou cîinele. Priveşte. *(Bunicul, la lumina unei lanterne, îi arată, din diferite poziţii, un diapozitiv.)*

PANAITESCU : O fi sub fundul cuiva, sau pur şi simplu Alsacianul şi-a pierdut calităţile de fotograf... Cum naiba să nu ţi le pierzi ? Pe masă, zeci de fleici de porc, or, la Bucureşti, dumneata l-ai ţinut cu salată şi morcov... Are şi bietul cîine dreptul să fie cîine. În schimb, în timp ce dumneata erai la Apostov, uite ce-am găsit în traista lui Nichita. *(Scoate din rucsac un cuţit marinăresc.)* Parcă zicea că numai cu un asemenea cuţit cineva putea tăia odgonul. *(Face sandvişuri cu şuncă de Praga.)*

BUNICUL : Ai fi ajuns un mare detectiv, dacă nu te-ai fi grăbit întotdeauna să

legi unele de altele soluţiile cele mai simple... Tăierea odgonului intra şi în socotelile mele, dar nu aşa de repede. Criminalul s-a grăbit, şi asta mă pune pe gînduri... Dispariţia corpului delict l-a liniştit, şi probabil acum bea vin de Niculiţel sau sforăie undeva. Apropo, unde ai găsit şunca asta ? E chiar de Praga ?

PANAITESCU : Vînzătoarea de la magazinul din colţ... Mai vine la mine la televizor... Filme poliţiste... În ultima vreme, tot mai rar. Cînd vine şuncă, aşază afară, la uşă, un steguleţ cehoslovac, şi atunci... Pe cai, Panaitescule ! În două minute, sînt în papuci. Fără relaţii, n-ai mai mînca dumneata acum tartinuţe cu unt... La vîrsta noastră, este mai mult decît indicat să ai prieteni : un farmacist, un vînzător la alimentara, de preferinţă femei... şi un preot. Nu din pricina credinţei, din cauza locurilor de veci. *(Bunicul înghite greu.)* Mă mir că nu ţi-a stat rasolul în gît, maestre...

BUNICUL : De unde ştii ?

PANAITESCU : Parcă nu se simte după miros ? Altfel miroase mujdeiul pe şalău, şi altfel pe crap... Ah, maestre, dacă şi pe lumea ailaltă ar fi viaţă... Nu cred să nu fie... Şi, dacă este, e de neînchipuit să nu fi înflorit şi acolo infracţiunea. Îţi dai seama ce trai am duce ? Am deschide un cabinet particular de detectivi, cred că nici un sfînt n-ar avea nimic împotrivă. Au şi acolo tot interesul ca ordinea să fie ordine, nu-i aşa ? Închipuie-ţi o urmărire pe un nor de catifea... Sau un infractor pescuind în rezervaţia sfîntului Petru .

BUNICUL : Închipuiri, dragul meu, închipuiri...

PANAITESCU : Deşarte, Bunicule, parcă nu ştiu ? Am fost de două ori la Universitatea populară. Am nimerit exact cînd unul lovea cu bîta în lumea de Apoi. Adică, el a fost acolo, el ştia... În schimb, ştiu cu precizie că dacă Ciupercea a ieşit şi fumează nervos, ar fi cazul ca eu să-mi încep investigaţia în altă parte, ca să-ţi creez dumitale condiţii să-ţi repari periscopul...

(Ciupercea se apropie de Bunic.)

CIUPERCEA : Ceva nou, tovarăşe maior ? Am ieşit afară, mă sufoc, şi pe urmă un sentiment ciudat mă urmăreşte de cînd mi-ai povestit... Îmi apare mereu în faţa ochilor... Parcă e vie... Uite, şi acum ! A dispărut... Parcă vrea ceva... Parcă vrea să ne grăbească... Să ajungem mai repede la nişte concluzii...

BUNICUL : Linişteşte-te, dragul meu, simple vedenii sau, poate, nu chiar atît de simple... Spun „nu tocmai atît de simple", deoarece în meseria noastră, pîrdalnica de conştiinţă ne ia mereu la întrebări. Nu vrea să ţină cont că avem destui superiori, ea vrea să fie superiorul suprem, şi uneori ne apare într-o stare materială, ia chip concret, ca în cazul dumitale, chipul ei... Eşti om de meserie, dragul meu. La ce concluzii să ajung ? N-am la îndemînă nici măcar o potecă solidă, să mă strecor spre adevăr... Sînt la o întretăiere de nenumărate drumuri. Pe care să-l aleg ? Şi, înainte de a alege, am datoria să nu mă pripesc... Ştii, la fel de bine ca şi mine, ce înseamnă să o iei pe un drum greşit ! Cantitatea de muncă aflată în urmă te îndeamnă, nu o dată, să perseverezi în greşeală, şi asta de multe ori fără să-ţi dai seama... Or, eu am vîrsta cînd nu mă mai pot întoarce înapoi la fiecare pas... Pe urmă, mă bucur că eşti bîntuit de himere. Poate să fie o simplă coincidenţă, dar numele dumitale a fost rostit pînă acum de nenumărate ori, şi n-aş putea spune că la...

CIUPERCEA *(îi ia vorba din gură)* : ...la modul laudativ. Nici nu-i de mirare. Un om care şi-a luat riscurile meseriei mele este obligat să suporte şi riscul de a fi înjurat pe nedrept. Sînt convins că s-au spus pe seama mea vrute şi nevrute... În acest raion, am condamnat nu puţini pungaşi, am chemat la ordine destulă lume, şi cum aici aproape toţi sînt rude între ei, nici nu mă mir...

BUNICUL : Deci, nu întrevezi nici o posibilă eroare personală în problema Verei...

CIUPERCEA : N-am spus asta. Relaţiile dintre mine şi Vera au fost mai apropiate, dar n-au evoluat într-atît încît să mă ofer ca parte culpabilă...

*

La ţărm opreşte o barcă cu motor. Din ea sar Criţan, Ciupercea, Vera. Îi aşteaptă trei ţigani : un viorist, un clarinetist, un toboşar. Gligora, aflat şi el pe ţărm, se miră cînd îi vede pe însoţitorii Verei. Se joacă cu cuţitul, aruncîndu-l cu vîrful spre pămînt. Vioristul începe să mai cînte. Se uită la Gligora. Acesta înclină din cap. Vioristul cîntă. E limpede, Gligora o aştepta pe Vera singură. Într-o frigare de lemn se prăjeşte un purcel. Criţan scoate din apă, cu o frînghie, o damigeană de vin. Gligora a rămas pentru o clipă singur cu Vera.

GLIGORA : Credeam că vii singură... Te-am aşteptat. Mi-am legat visurile de seara asta... Seara asta, pe care am dorit-o atîta !

(Vera tace și se îndepărtează. Criţan aşază bucăţi de purcel în blide. Toarnă vin. Cîinii mănîncă şi ei. Se aud, ca un cor ciudat, grohăiturile porcilor aflaţi în stuf. Brusc, Criţan îşi aduce aminte de ceva).

CRIŢAN : Gligora, hai, mă, să vedem turma aia de care ai zis...

GLIGORA : Care turmă ?

CRIŢAN : Aia cu porcii bolnavi. *(Gligora se îndreaptă spre barcă.)* Să nu faci scandal, auzi ? În loc de un purcel, îţi dau doi. Din turma mea. Şi vinul ţi-l plătesc, şi ţiganii... Hai în barcă. Lasă-i singuri. *(Barca se îndepărtează.)*

CIUPERCEA : Ne-au lăsat singuri... De fapt, pe drum mi-a spus că vrea să vadă nu ştiu ce porci. Înainte de a ne întîlni cu tine... Am simţit că şi-a schimbat gîndurile. De ce n-ai protestat că ţi l-a luat pe Gligora ? Sînt convins că pe tine te-a aşteptat.

VERA : Am crezut că protestezi tu. Nu era mai firesc ? Dar ştiu de ce n-ai protestat : te-ai obişnuit să te laşi copleşit de recunoştinţe... Or, Criţan pentru asta te-a şi adus, ca să-ţi fie recunoscător...

CIUPERCEA : De ce mă iei aşa ? A fost o vreme cînd îmi spuneai pe nume...

VERA : Vremea aia a trecut. Dar nu şi gîndurile mele bune pentru tine. Ai căzut în vîrşa lor... Tot aşa cum a căzut Magdău în plasa ta... cu documente ţesute cu tot. Te vor pierde... Şi-mi pare rău. Cînd ai venit, am crezut că pasărea rară a dreptăţii şi-a făcut cuib în baltă... Pentru asta ţi-am şi spus pe nume. Pentru asta te-am şi iubit, tovarăşe judecător... N-am ştiut că sînt un biet puiet făcut să rămînă în talienele lui Criţan.

*

Puntea vasului.

CIUPERCEA : După un sfert de oră s-au întors ; Criţan şi Gligora... Gligora ţinea cîrma, de unde am înţeles că n-a vrut să-l ducă pe Criţan la turmă, şi nici să ne lase singuri... Dacă vrei să mă crezi, nici nu ştiu de ce am acceptat invitaţia lui Criţan. Era sîmbătă. Mi-am zis că am şi eu dreptul la o după-masă de odihnă. Şi ideea că mă puteam întîlni cu Vera... De fapt, m-am surprins nu o dată gîndindu-mă la ea, şi ceea ce mi-a reproşat că acceptam drept recunoştinţă nu era altceva decît, dacă mă gîndesc bine, bucuria posibilă de a o revedea... Nu-mi vine să cred că a murit. Şi, pe urmă, afrontul în privinţa lui Magdău... Acasă, am reluat dosarul lui. Nu mă apasă conştiinţa. Actele dovedeau... Or, eu nu judec cu sentimentele, eu judec după dovezi. Şi, dovezile erau împotriva lui. Cred, tovarăşe maior, sînt chiar sigur, că mi-a sugerat o analogie între Magdău şi viitorul ei, se vedea ajunsă în situaţia lui... dar cine avea interesul s-o facă, şi mai ales de ce ?

BUNICUL : Mi-ar părea rău, dragul meu, să te fi folosit cineva drept paravan. Termenul e dur, dar e singurul care îmbracă exact gîndul meu. A murit o fată. Şi cred că a murit ca să apere un adevăr, şi să scoată altele la lumină... Şi n-a ajutat-o nimeni, nici măcar dumneata, care, am înţeles, aveai şi sentimente oarecum deosebite faţă de ea. Poate mă hazardez şi eu...

CIUPERCEA : Tovarăşe maior, cunosc oamenii de-aici... fac multe prostii, dar nu omoară. Iar dacă ea a fost omorîtă, atunci a fost omorîtă de oameni străini de aceste locuri. Dacă ţi-ai construit pista pe spusele lui Nichita, atunci să ştii că ţi-ai construit-o pe nisip mişcător.

BUNICUL : Niciodată nu plec de-acasă fără ciment, dragul meu. Nici mie nu-mi plac castelele de nisip : se dărîmă şi ele, şi te înghit şi pe tine... Dar nu înţeleg un lucru : totuşi, de ce v-a lăsat Gligora singuri, de ce s-a dus cu Criţan ? Am înţeles că o iubea pe fata asta...

CIUPERCEA : A lăsat doar impresia că o iubea. Dacă ar fi iubit-o, n-ar fi plecat. Nu ne punea ţiganii la dispoziţie, şi nu ne lăsa să ne înfruptăm din bucatele lui. Eu, cel puţin, n-aş fi procedat aşa...

(Se aude un foc de armă. Din înalt cade un cormoran. Gligora suflă prin ţevile armei şi se uită la Ciupercea.)

*

Un bec aprins, în vîrful catargului. Gurmaşin se află la jumătatea stîlpului de lemn.

GURMAŞIN : Ai vrut să mă sperii, ţîncule... Gurmaşin nu se sperie. Nu-i el omul... Nici nu ţi-ai desprins bine gura de la sfîrcul maică-ti, şi ţi-ai şi cumpărat armă ! Pe vremea mea, se zicea că cine are armă de foc, sau nu e cazac, sau şi-a cumpărat o bărbăţie de metal... Eu cred, ţîncule, că tu nu eşti cazac.

(Asistenţa rîde. Pe uşa restaurantului apare Ciupercea. Se uită roată. Îl vede pe Gligora cum desface ţeava de la arma

de vînătoare şi se încruntă. Sus, pe catarg, Gurmaşin se clatină. Femeile ţipă. Ciupercea este atras şi el. Bunicul se apropie. Lîngă el vine Gligora.)

GLIGORA : A pus pariu cu Paulina *(îl loveşte pe detectiv cu cotul)* că dacă se urcă pînă sus, îi plăteşte pariul în natură...

(Paulina chicoteşte şi zdrobeşte în dinţi un covrig. Gurmaşin mai urcă puţin, apoi se preface că nu mai poate, că e gata să cadă. Se aud ahuri şi ofuri. Tinereşte, Gurmaşin se urcă apoi pînă la pasarelă.)

GURMAŞIN : Ei, ce mai zici, Paulină ? Uite bănuţul ! *(Îi aruncă în poală un bănuţ de aramă. Femeia îşi strînge picioarele şi prinde banul.)* Vezi să nu se trezească nevastă-mea, Paulină, că, geloasă cum e, bag mîna în foc, pune şi ea pariu, şi o ancoră la două vase e prea puţin...

GLIGORA *(vrea să meargă spre locul lui, dar îl vede pe Ciupercea ; Bunicului)* : Am văzut c-aţi stat de vorbă cu el. Poate v-a spus ceva despre mine... După cum aţi discutat, am înţeles că-mi vine şi mie rîndul la pălăvrăgeală... dar degeaba a zvonit el că eu aş fi tras cu arma un glonte pe lîngă căpăţîna lui. Eu, dacă trag, trag unde trebuie, nu stric cartuşul de pomană. În armată, din cinci mii de cartuşe trase la instrucţie, nici unul n-a ieşit din cerc. De ce-aş fi scos din cerc ţeasta lui ? Nu mi-e dragă şi nu-i de aur... dar eu nu sperii şi nici nu omor oameni. Numai porci.

BUNICUL : Apropo de porci, că tot veni vorba despre ei, cîţi porci în plus ai în turmă ? Dar te rog să-mi răspunzi cu precizia cu care mi-ai spus că tragi cu puşca...

GLIGORA : Două mii *(rîde)*, dacă vreţi mai puţin, vă spun mai puţin, dacă vreţi mai mult, n-am nimic împotrivă...

BUNICUL : Nu, nu, ştiu ce e armata, şi mai ales o ţintă, ai tras binişor, dacă n-aş fi prea exigent, aş zice chiar foarte bine. Cifra e pe-aproape... cald, cald, pînă la fierbinte, cum se zice...

GLIGORA : S-o crezi mata... Adică, eu arunc o vorbă, şi dumneata o iei de bună ? Dumneata eşti primul miliţian care crede de la început ce i se spune... Eu aş sta, m-aş mai gîndi, aş pune în cumpănă...

BUNICUL : De exemplu, motivul acela pentru care Vera căuta la dumneata un surplus de porci... Crezi că acest adevăr ar trebui să-l pun în cumpănă, nu ?

GLIGORA : Acest adevăr mai trebuie şi dovedit. Or, din cîte am înţeles, nu mai are cine să-l dovedească...

BUNICUL : Ce să dovedesc ? Că, într-o anumită zi, o aşteptai cu un purcel la frigare ? Că ai angajat trei... *(îşi caută cuvîntul, ca să nu zică ţigani)*... lăutari, că damigeana era legată cu...

GLIGORA : Era purcelul meu...

BUNICUL : Nici eu n-am zis că era al statului, numai că asta înseamnă că, pe lîngă turma cooperativei, dumneata, de fapt, mai păzeşti una, sau, de ce nu, două...

GLIGORA : Fiecare porcar are în turmă şi cîţiva porci de-ai lui. Ai văzut cioban care să n-aibă în turmă şi oi personale ? Este adevărat, atunci am aşteptat-o pe Vera. Am vrut să-i cer mîna... Să-i spun tot... Mi-am petrecut tinereţea şi mi-o petrec în baltă, între guiţaturi şi scîrnă de porc. Şi eu miros a porc, oricît m-aş spăla... M-am dus odată la Braşov, mi-am cumpărat haine noi, am făcut şapte băi, cu săpunuri parfumate, şi ştii ce mi-a spus una, după ce i-am plătit cinci sticle de şampanie şi mirosea a mujdei de la o poştă ? Că în jurul ei pluteşte un miros de porc ! Am aşteptat-o singur pe Vera, şi a venit cu el. El miroase a altceva... Criţan dinadins a vrut să-i lase singuri, ca să se întindă cu el... Dacă nu era Criţan acolo, aş fi ştiut în ce ţintă îi stă glontelui bine.

BUNICUL : Dar porcul însemnat cu altă literă decît cea a cooperativei, al cui era ?

GLIGORA : Cine v-a spus ? Numai Vera vă putea spune... Deci, Vera n-a murit... În afară de ea, nu ştia nimeni. Deci, mă şantajaţi cu moartea ei, moartea ei este o invenţie, ca să aflaţi, cu ajutorul ei...

BUNICUL : Ce importanţă are cine mi-a spus ? Poate a povestit cuiva în sat... Poate nu şi-a ţinut gura adevăratul stăpîn al porcilor... Ce importanţă are cine mi-a spus ? Important este altceva : mi-a spus adevărul sau nu ?

GLIGORA *(îşi pleacă fruntea)* : Nu ştiu al cui era. Nu era nici al meu... nici al cooperativei...

BUNICUL : Şi ce ţi-a reproşat Vera, în ziua aceea ? Poate, dacă-i răspundeai cinstit la întrebări, destinul ei ar fi fost altul. Nu mai trebuia să caute adevărul în altă parte, cînd se afla la el acasă... Poate nu murea, şi vina c-a murit cade şi pe conştiinţa dumitale...

GLIGORA : Mi-a reproşat porumbul... a înţeles că porcii fără porumb nu trăiesc, şi a mai înţeles ceva, că acelaşi porumb hrănea un număr cu mult mai mare de porci. Eu n-am vrut să-i spun nimic. N-am vrut să recunosc că am şi eu turma mea... Nu mare, dar a mea. Şi atunci a zis că ce viaţă poate fi aia, între noi doi, dacă de la început vrem să întemeiem un trai pe

minciună ? Ce viață mai poate fi aia ? Nu m-am lăsat înduplecat de reproşurile ei, şi nici de lacrimi. Mi-a cerut atunci bonurile de recepție pentru porumb...

BUNICUL : Şi, în bonurile de recepție era o cantitate, iar în realitate, dumneata nu primeai decît jumătate din cantitatea scrisă în scripte...

GLIGORA : Dumneata văd că pe toate le ştii...

BUNICUL : Nu chiar pe toate, dragul meu. De exemplu, nu ştiu unde se ducea porumbul care nu venea la dumneata.

(De sus, de pe platforma catargului, se aude strigătul lui Gurmaşin.)

GURMAŞIN : E acolo... se vede ! *(Grăbit, coboară de pe catarg.)* Un om mort, un om înecat, am văzut ! *(Scoate din traista de lîngă nevastă-sa o sticlă, mai scoate o felie de pîine neagră, strecoară spirtul metilic prin pîine, într-o oală, şi apoi bea.)* Ea e... acolo... Am văzut-o cu ochii mei... Luna... la lună se vede ca ziua. *(Cei adunaţi se uită de la balustradă.)*

O VOCE : Îi trebuia un motiv ca să bea şi să nu-l bată nevasta de lîngă nevastă-sa.

(Rîsete. Bunicul se urcă şi el pe catarg. Panaitescu îi face semn să coboare.)

ALTĂ VOCE : Altul care o fi pus pariu cu Paulina...

(Bunicul coboară. Panaitescu îl duce de braţ lîngă Alsacian.)

BUNICUL : Voiam să ştiu cum se vede apa, luminată de sus... Mi-am asumat acest risc, de a afla... mai bine zis, de a ghici cine a aprins maldărul de trestie de pe lac, cel de care vorbea plutonierul, şi mai ales...

PANAITESCU : Mai ales să ştii că nu te obligă nimeni, maestre, să ocoleşti subiectul despre imprudența pe care ai făcut-o cocoţîndu-te acolo sus... parcă n-aş fi avut prilejul să văd cum ţi se face rău cînd te uiţi în jos, fie şi de la etajul întîi ! Dacă, tovarăşe maior în retragere, vă mai asumaţi încă o dată acest risc, de maior activ... atunci... Un maior nu se dă în spectacol. Ai auzit replica nevestei lui Gurmaşin ?

BUNICUL : Sînt spectacole necesare, dragă colega... Sînt sigur că Gurmaşin l-a văzut pe Magdău. Numai pe el l-a putut vedea... În acest loc a murit Magdău, în acest loc a fost aprins stuful pe lac, exact în acelaşi loc mi-a fost arătată Vera, şi pe acelaşi luciu de apă s-a împotmolit vasul... De ce toate aceste coincidenţe, dragul meu ? Dacă îmi dai un răspuns corespunzător, am să-ţi aduc buchetul de flori drept mulţumire pentru prodigioasa ta activitate... de-o viaţă.

PANAITESCU *(meditativ)* : Vera nu putea căuta trupul lui Magdău, şi nici Gurmaşin nu a putut vedea aşa ceva... Nu uita, maestre, că în ligheanul ăsta de apă există şi o sumedenie de răpitori, nu rechini, Doamne fereşte, dar o mie de ştiuci şi un regiment de bibani fac mai mult decît zece rechini la un loc. Plus... *(Taie aerul cu două degete, ca şi cum ar avea în mînă o foarfecă.)*

BUNICUL : Raci...

PANAITESCU : Raci, maestre, şi racii nu iartă, chiar dacă este vorba de un contabil-şef... Aceste ape, calme pe dinafară, sînt un adevărat abator pe dinăuntru. Aşa că Gurmaşin nu putea observa ceea ce nu mai există, iar Vera nu putea căuta un trup devorat de mult... Ştiu, ştiu, pe mine nu mă mai duci, dumneata totdeauna ai făcut pasiuni pentru moarte ; ca să mă exprim direct şi nu pe ocolite, nu te-au interesat niciodată cadavrele bărbăteşti, numai cele feminine... Nu, nu să nu negi, meteahna asta ţi-am ghicit-o de mult...

BUNICUL : Şi a trebuit să aştepţi pensia ca să mi-o poţi spune ? Ca să fiu sincer, nici nu fac un secret din descoperirea ta... Aşa că, recunoscînd, ţi-am luat jumătate din plăcere. Dincolo de obiectul cercetat, trebuie să existe o latură afectivă... Mortul, pentru mine, nu este un simplu mort. Eu fabulez în jurul lui, dacă n-are, eu îi fac sau îi refac biografia, prezentul, şi-i ghicesc viitorul... Ştiu că numai jena te-a oprit să-mi spui că meteahna asta a mea se referă cu precădere la cazurile de femei tinere, da, este adevărat... Mă gîndesc ce-ar fi putut face fata asta în viaţă, ce-ar fi putut realiza, cu ce drept i-au curmat viaţa... De aici îmi scot mereu forţa de a acţiona şi luciditatea de a prinde, de cele mai multe ori, făptaşul. Dar să ne întoarcem la subiect : dacă Gurmaşin nu l-a putut vedea pe Magdău... totuşi, ce-a văzut, că de văzut, a văzut ceva ? Şi mie mi s-a părut că zăresc un obiect straniu, de culoare albă, un fel de voal plutitor...

PANAITESCU : Poate, pe Vera... Dar acum e rîndul meu să întreb : dacă era ea, cine, mă rog, a scos-o din vîrşă ?

(Bunicul se îndreaptă spre Gurmaşin. îi ia oala din mînă şi i-o dă Paulinei. Femeia mulţumeşte şi bea.)

GURMAȘIN : Eu n-am văzut nimic. Am strigat așa, să văd reacția publicului... Îmi place să fiu în centrul atenției. Uite așa îmi crește inima... mai ales cînd sînt băgat în seamă de femei. Cred că datorită lor am să ajung în curînd *(se gîndește)* la nouăzeci de ani. Nu, nu, știu că bîrfitorii spun că am mai mult, jur... sufletește mă simt ca la optzeci... adică atît de tînăr, tinere, că nici nu-ți închipui ! Dar de văzut în apă, n-am văzut nimic, de ce să mint un băiat de treabă ca dumneata ? Gura asta... Gura care spune... *(Se bate peste gură.)*

BUNICUL : Ca mintea să gîndească... În schimb, eu am văzut...

GURMAȘIN : Ce ?

BUNICUL : ...cîți porci ai în turma de la Grindul Caprei.

GURMAȘIN : Văd că ai aflat de păcătoasa mea de meserie. Deci, te interesează porcii, nu femeile... Mi-e milă de dumneata. Cine m-a turnat ? Nevastă-mea ? E în stare... Ea tot timpul moțăie, și cînd se trezește, singurul lucru pe care-l face, mă toarnă... Pentru asta nici nu mă despart de ea. N-are mari pretenții. Deci, porcii te interesează... *(Îl măsoară.)* Nici nu-i de mirare. Nu te uita în stînga și-n dreapta, mie mi se rupe vîsla de toate temerile de pe lume. N-au decît să asculte... dar să casti urechile bine și dumneata, tinere... Bine de tot... Eu pe Vera n-am omorît-o. Aș fi omorît-o eu, în felul meu, dacă nu erau sclifosiții ăia care mănîncă acum la restaurant fleică de porc. Și beau vin cu degetarul... Ăia, una zic și alta fac... Eu n-am avut surplus de porci, dacă nu mă crezi, caută-i... balta are cinci sute de kilometri pătrați. Numai partea Republicii noastre. Și Verei i-am spus la fel. Dar ea era intransigentă. Nu-i așa că sună frumos cuvîntul ? L-am găsit într-un articol de ziar, de o sută treisprezece ori. I-am dat și lui Firică Celestin să verifice... Mi-a dat dreptate. Era primul articol pe care-l citea în viața lui. Mi-a mărturisit că nu-i place să citească decît ordine...

BUNICUL : Deci, domnule Gurmașin Pafnutie...

GURMAȘIN : Eu, Pafnutie ? N-am mai folosit acest nume din o mie opt sute optzeci. Sună ciudat, a nume de hohol, pe cînd eu sînt un domn... Nu-i așa că Apostov m-a dat de gol ? Și eu, care-mi latinizasem numele, să vă fiu pe plac... Severus Gurmașin. Deci, băiețelul de Apostov m-a turnat.

BUNICUL : Nu, Vera. De acolo, din apă... Cînd ai văzut-o, și am văzut-o și eu... Ea mi-a spus că de fapt ai fost preot, că ai vîndut odăjdiile și icoanele de pe undeva de pe brațul Chilia, și te-ai stabilit aici, la aer curat...

GURMAȘIN : Dacă știam că se schimbă regimul, atunci, în nouă sute unu, cînd m-am lăsat de plăcerile duhovnicești, n-aș fi aruncat leveleandra... Astăzi, preoții cîștigă cel mai bine... și fără impozit.

(Crițan iese grăbit din restaurant. Îl alungă pe Gurmașin din priviri.)

CRIȚAN *(scobindu-se în dinți)* : Exagerați, tovarășe maior. L-am înghesuit pe Ciupercea și mi-a spus... Nu cred o iotă. Nu cred că Vera e atîrnată de vas. Nu cred că cineva a făcut o crimă... Eu nu...

BUNICUL : Cine a spus că s-a făcut o crimă ?

CRIȚAN : Bine, dar atunci ce căutați ?

BUNICUL : Criminalul, dar n-am făcut greșeala să spun că sînteți dumneavoastră.

CRIȚAN : Atunci ce vrei, omule, de la noi ? Ce vrei ? Vrei să te îngrop în bani ?... Te îngrop. De ce ne fierbi ? Crezi că vreunul dintre noi este în stare să omoare ? Dacă ai ajuns la concluzia asta, spune, nu te codi ! Și mai ales să dovedești ceea ce spui... Noi, cei de aici, reprezentăm puterea bălții. Cinstea și morala ei... Numai, să știi că n-am să permit să fiu înjosit și bănuit... mai există legi și legiuitori, nu chiar atît de sentimentali ca Ciupercea...

BUNICUL : Domnule Crițan, vrei să-ți spun un adevăr ? Unul mic de tot... Vera a găsit un surplus de patru sute de porci. V-ați grăbit să aruncați vina pe Magdău, ca lucrurile să se oprească aici. Ca să-i închideți gura, ați promovat-o pe Vera în locul lui. În realitate, plusul de porci a fost cu mult mai mare, și el există și acum. Ați cedat cei patru sute de porci și, odată cu ei, drept pedeapsă, pe Magdău... Pe el v-ați răzbunat, și asta pentru că Vera era în cele mai bune relații cu judecătorul Ciupercea... Altfel, ați fi lovit și în ea. Sînt sigur. Vera și-a dat seama că surplusul este mai mare, și că Magdău, de fapt, a murit nevinovat...

CRIȚAN *(rîde)* : Și, ca să nu ne dea în vileag, am omorît-o, nu ? Asta-i concluzia...

BUNICUL : Una din concluzii se află la București, are etaj și nu se putea construi numai cu bani cîștigați cinstit.

CRIȚAN *(strigă)* : Omule, nu pricepi că n-am omorît-o ? ! Toată lumea are porci în baltă.

BUNICUL : Dar nu toată lumea îi are prieteni pe Ciupercea și pe Golgea și nu toată lumea îi spune plutonierului

adjutant Firică că e cel mai bun miliţian din lume...

CRIŢAN : Te rog să-mi dovedeşti că Vera este moartă. Îi adunăm pe toţi aici, şi, în faţa lor, să spui ce ştii ! Dacă eşti atît de cinstit... Altfel, am să te dau pe mîna...

BUNICUL : Poţi să mă dai de pe acum... Trebuie să recunosc că s-a lucrat destul de abil. Pur şi simplu, nu pot dovedi că Vera este moartă. Cineva a tăiat odgonul de care era legată vîrşa, şi curentul a făcut restul de treabă pentru criminal... M-am uitat, sîntem exact în dreptul a trei canale mari. Se vede, după o bucată de hîrtie aruncată în apă, viteza cu care curge acest rîu de pe fundul lacului... N-am ce dovedi...

CRIŢAN *(liniştit)* : Deci, nu poţi dovedi, şi atunci ce ţi-ai zis : dacă nu pot fi criminalist pînă la capăt, de ce să nu mă transform în miliţie economică, că doar tot miliţie se cheamă... Numai să ştii că mai trebuie să-ţi şi permit, tovarăşe maior ieşit la pensie. Dealtfel, mă şi întreb cu ce drept alergi dumneata, un simplu pensionar, după adevăr. După adevăr umblă... oamenii... dar, pentru că te văd amărît, dragul meu tovarăş maior, îţi spun eu adevărul, ca să te ungă la inimă. Să ştii, am turma mea... mare... Nici eu nu ştiu cîţi porci... dar, ţine bine minte un lucru : întîi să-i găseşti. Apoi, să dovedeşti că-s ai mei... *(Criţan pleacă spre restaurant.)*

*

Restaurantul. Bunicul deschide uşa. Fum de ţigară. Fata de la bar doarme pe o laviţă. Picoliţa spală paharele şi dansează singură, pe muzica unui tranzistor. La o masă, Dezideriu, Ciupercea, Golgea, Criţan, Firică. La altă masă, Gurmaşin şi Paulina ciocnesc şi beau. Femeia lui Gurmaşin doarme la un metru de ei, cu capul rezemat de perete. Golgea se uită la maior, zîmbind.

CIUPERCEA : Cu care din noi, tovarăşe maior ?

BUNICUL *(arată spre Golgea)* : Cu dumnealui...

(Golgea se apropie de Bunic.)

GOLGEA : La aer curat, sînt sătul şi de carne şi de fum... şi mai ales de întrebări. *(Ies pe puntea vasului. Luna se lasă spre zenit. Din partea cealaltă, abia, abia, mijesc zorile.)* Şi, ca să nu afli din altă parte, dacă nu cumva ai şi aflat, cineva, în acest loc, acum un an... Cineva care, în concepţia Verei, trebuia să mă plătească pe mine cu bani, a aruncat geanta cu valuta neconvertibilă în apă. Eram atunci pe vas, tovarăşe maior... De-abia după ce „Pescăruşul" s-a împotmolit în acest loc, am aflat că, împreună cu noi, printre ceilalţi pasageri, se află şi o echipă de control. Era şi Ciupercea cu mine, şi nu mi-a spus nimic... El, de fapt, venise cu echipa... dar nu din îndemnul lui, ci al Verei. Ea-l bătuse la cap că la cooperativa lui Criţan sînt nereguli importante. Şi că Magdău murise din pricina acestor nereguli. Îmi pare rău de această fată, care, avînd conştiinţa încărcată de răul făcut societăţii de tatăl ei, dorea să iasă cu orice preţ la lumină... Să-şi pună în evidenţă cinstea... Dar să nu mă abat de la subiect. Ea a lansat zvonul că s-a aruncat servieta peste bord. Într-adevăr, Dezideriu avusese o servietă în seara aceea, şi servieta a dispărut... Vera a zis că intenţionat am aruncat-o, ca să nu se afle de sumele importante pe care le conţinea. Ca să-i dovedesc contrariul, la două zile, am chemat o dragă. Am greblat porţiunea aceasta de lac. O servietă nu este luată de curent cum este luată o vîrşă, nu se rostogoleşte ca un ciulin de Bărăgan. Servieta s-a găsit. În ea nu se aflau decît acte neimportante. Atîta tot... Nici un leu... de sămînţă, măcar... După ce s-a trezit din beţie, Gurmaşin a recunoscut că el a răsturnat servieta în apă, din greşeală... Era prea matol în ziua cu pricina, ca să-şi aducă aminte exact cum s-au petrecut lucrurile... dar mă întreb, după găsirea servietei, Vera de ce nu s-a liniştit ?

BUNICUL : Asta mă întreb şi eu, tovarăşe Golgea... Poate nu era convinsă că servieta conţinea iniţial numai acte, şi a vrut să se convingă. Dar, nu te supăra, aş vrea să stau de vorbă puţin cu Gligora... Mă întorc într-o secundă.

(Gligora doarme cu capul în poala sorei lui. Bunicul îl trezeşte.)

BUNICUL : Tinere, într-o seară, ieşind din bufetul sătesc, i-ai spus Verei că vei veni şi dumneata în noaptea aceea... Ca să-ţi ajut memoria, îţi aduc aminte că Vera avea obiceiul să vină noaptea înot, sau cu barca, pînă în acest loc ; făcea scufundări la lumina unor snopi de trestie, aprinşi... Noaptea, în lumina acestor flăcări, fundul lacului se vedea ca în palmă. La nici o oră de la focul aprins de ea, s-a mai aprins unul pe lac, la foarte mică distanţă. Din spusele plutonierului Firică... Te întreb : ce-ai căutat noaptea la locul unde se scufunda Vera, şi, dacă ai aprins cel de-al doilea foc, de ce ai făcut-o ?

*

Malul lacului. Criţan îi arată lui Gligora focul aprins pe apă. În spatele lor se vede o colibă şi se aud grohăituri de porci.

CRIŢAN : O vezi ? E Vera... caută. Dacă găseşte servieta cu bani, sîntem pierduţi... După sumă, îşi vor da seama de numărul de porci pe care voiam să-i vindem.

GLIGORA : I-am promis că am să mă duc s-o ajut...

CRIŢAN : Ajut-o, dragul meu... Ajut-o... Poate o ajuţi atît de bine, încît să înţeleagă că e cazul să ne lase în pace... Ştiu c-o iubeşti, şi mai ştiu că nu dă doi bani pe tine şi că îl preferă, din toate punctele de vedere, pe Ciupercea... dar ajut-o, te priveşte. Nu uita, însă, că o parte din bani trebuia să-i primeşti tu, pentru porcii tăi, nu numai eu. Eu zic s-o ajuţi... De ce să nu te cheme apoi, drept mulţumire, la nunta cu Ciupercea ? Asta, în cazul că el o să-ţi dea permis de voie de la pîrnaie... Şi nu-mi vine să cred c-o să ţi-l dea.

(Gligora se încruntă ; se urcă în barca cu motor, în care se află cîţiva snopi de stuf. Dă drumul la motor. Barca alunecă rapid pe luciul apei line. Focul din mijlocul lacului se apropie tot mai mult. Barca lui Gligora înconjoară focul de stuf de cîteva ori. De un par este legată o barcă, barca Verei. La suprafaţa apei apare Vera. E obosită. Gligora aruncă stuful din barca lui şi-i dă foc. La lumina flăcărilor, în apă se vede o vîrşă în care se zbat cîteva ştiuci şi bibani. Gligora se dezbracă şi se aruncă în apă. Se apropie de Vera.)

GLIGORA : Vera, ce cauţi tu s-a găsit acum un an...

(Vera se urcă în barca ei, se şterge cu un prosop. Gligora se urcă şi el în barca Verei.)

VERA : Poate nu s-a găsit ce trebuia.

GLIGORA : Vera, nu te mint. Am găsit servieta lui Dezideriu. Cu bani cu tot. Am scos banii şi-am aruncat servieta la loc. Aşa că, degeaba cauţi banii... Iar servieta, goală, ştii bine că s-a găsit la greblat...

VERA : Şi, cu unul ca tine vrei să mă mărit ? Om de nimic ce eşti ! Nu-ţi dai seama că, de fapt, prin tot ce-ai făcut, ai acoperit moartea lui Magdău, ai contribuit la tragedia lui ?

GLIGORA : Era un sîmbetist prost, dă-l dracului...

VERA *(îl împinge din barcă)* : Canalie !

(Gligora se prinde de Vera ca să nu cadă şi, amîndoi, răsturnînd barca, ajung în apă. Barca se întoarce cu pîntecul în sus. Gligora o strînge pe Vera de gît. Amîndoi se duc la fund. Gligora apare singur la suprafaţă. Se uită în jur. N-o vede pe Vera, se sperie. Se urcă în barca lui, dă drumul la motor şi pleacă. Vera se află sub barca răsturnată. Are acolo suficient aer ca să respire. Plînge încet. Motorul bărcii lui Gligora abia se mai aude. Vera iese de sub barcă şi, cu greutate, o aduce la linia de plutire. Plîngînd, goleşte barca de apă cu o cutie de conserve legată cu o sfoară de un crevac.)

*

Puntea vasului.

GLIGORA *(minte)* : Am căutat amîndoi şi n-am găsit nimic. Nici n-aveam ce găsi. I-am spus, dealtfel : servieta fusese găsită cu un an înainte.

BUNICUL : Sper că n-aţi avut nici o discuţie de natură să te enerveze, tinere, şi să fi făcut vreo faptă necugetată... Am trecut şi eu prin tinereţe, şi ştiu ce înseamnă gelozia...

GLIGORA *(tulburat)* : Pe cuvînt, tovarăşe maior... Ne-am despărţit spre ziuă. Părea liniştită şi împăcată cu ce i-am povestit. Dealtfel, nu i-am spus decît adevărul...

BUNICUL : Îţi mulţumesc, tinere, pentru ajutor... dar vreau să-ţi spun *(îi dă o ţigară)* că din noaptea aceea sau, cum zici dumneata, din dimineaţa aceea, Vera n-a mai fost văzută, iar barca ei a fost găsită, dusă de curent, la marginea dinspre vest a lacului.

(Bunicul se îndreaptă spre cală. Îl găseşte pe Nichita culegînd bucăţi din bustul de ceară spart. Nichita se sperie.)

NICHITA : La nervi, mi-am spart opera... Nici n-ai observat. Era bustul dumitale... Îl retopesc, şi am să-l fac la loc.

BUNICUL : Nichita, de ce m-ai minţit ?

(Nichita reazemă sacul şi îşi şterge fruntea. Abia acum vedem inscripţia : „Nu-i ...eptate".)

NICHITA : Ce-am mai făcut, tovarăşe maior ? Nu vreau să dau de dracul...

BUNICUL : Dacă n-ar fi vorba de fiica ta, poate ţi-aş trece cu vederea unele lucruri. Vera te-a pus la curent cu situaţia din cooperativa lui Criţan. Să nu tăgăduieşti !

NICHITA : M-a pus. Nu tăgăduiesc.

BUNICUL : Şi, atunci, de ce mă laşi să orbecăi ? De ce m-ai lăsat să cheltui atîta amar de vreme cu nişte deducţii necesare, dar pe care le-aş fi putut rezolva altfel ? *(Se aud paşi deasupra. Cei doi tac.)* Erai pe vas cînd cei care

au dragat au găsit servieta lui Dezideriu.

NICHITA : Eram pe vas.

BUNICUL : Şi, atunci, de ce i-ai spus Verei să se scufunde în continuare ?

NICHITA : Pentru că servieta găsită la dragat avea închizătorile deschise, iar servieta lui Dezideriu, în care ţinuse banii, pe genunchi, le avea închise... Ce hoţ profesionist nu observă măcar atîta lucru ? M-aş fi considerat un ramolit, un ieşit din mînă, dacă...

BUNICUL : Bine, să admitem că e aşa cum zici, dar atunci de ce trebuia Dezideriu să plătească porcii aici, pe vas, şi nu la cooperativa lui ? Nu era mai simplu ?

NICHITA : Bunicule, dacă aş fi putut răspunde la toate întrebările, de tînăr mă făceam detectiv, şi nu hoţ. Fiecare meserie îşi are necunoscutele ei... Pentru necunoscutele astea te-am chemat pe dumneata.

BUNICUL : Dragul meu, dragul meu, cît rău ai făcut fără să-ţi dai seama. I-ai amintit de servietă Verei, şi ea, la vorbitor, mai mult ca sigur că i-a spus lui Magdău... De fapt, Magdău nu s-a sinucis, cum credeam la început. Trecînd cu vasul-puşcărie pe aici, s-a aruncat să găsească dovada nevinovăţiei lui, şi s-a agăţat la fund de ceva, de o vîrşă, şi s-a înecat, cum s-a înecat şi Vera...

NICHITA : Nu, Bunicule, cu Vera nu s-a întîmplat aşa. Am găsit-o agăţată de o plasă şi eu am băgat-o în vîrşă. Am vrut s-o feresc de raci, de răpitoare... Vîrşele, acum, se fac cu ochiuri mici. *(Plînge.)* Am legat-o apoi de vapor...

(Bunicul tace şi se gîndeşte.)

BUNICUL : Cînd a fost marcat acest loc cu băţul care se vede ? Vreau să zic, înainte de căderea servietei, exista aici, în apă, un asemenea par, înfipt pe fundul lacului ?

NICHITA : Nu era. Dezideriu a scos unul de sub prelată şi l-a înfipt în nămol. Dar n-am ştiut de ce. Despre servietă am aflat cu mult mai tîrziu. Ei se temeau de control... *(Afară se aude un plescăit molcom de vîslă. Bunicul deschide ferestruica din peretele vasului şi, la lumina de pe catarg, îl vedem pe Gurmaşin, care ţine o servietă pe genunchi, plecînd cu o barcă. La rame trage un tînăr. Bunicul închide fereastra.)* Să-l opresc ? *(Scoate de sub o scîndură un carmac, de care e legată o sfoară lungă. Bunicul rămîne trăsnit. De sub scîndura de unde Nichita a scos carmacul, se văd două manechine de ceară, pe jumătate acoperite de apa mocirloasă.)*

*

Ceva mai tîrziu, tot pe puntea vasului. Se aude zgomotul a două bucăţi de metal lovite una de alta.

PANAITESCU : Înseamnă că loviturile pot avea şi altă semnificaţie... Poate, în clipa asta, Gurmaşin anunţă ca turmele ilicite să fie ascunse. În cazul ăsta, maestre, străduania noastră...

BUNICUL : În cazul ăsta, amicii noştri se înşală amarnic. Îşi închipuie că am să cercetez cotloanele pe zeci şi zeci de kilometri pătraţi ai bălţii... ca să dau de porcii lor. Ei bine, dacă Nichita a oprit vasul aici, a ştiut el de ce o face. Nouă nu ne rămîne decît să ne scufundăm.

PANAITESCU *(speriat)* : Cum, să ne scufundăm ? Eu ? Pentru nimic în lume ! Maestre, dar este... Şi nici dumneavoastră n-am să vă permit.

(Se aude lătratul Alsacianului.)

BUNICUL : Dă-mi, te rog, uleiul, cel de salată, nu cel de soia... Primul lunecă mai bine... Şi, în timp ce eu am să ung cîinele ca să nu se prindă apa de el şi să răcească, dă-i puţină vodcă... E cîine şi el, ce vrei... *(Panaitescu desface raniţa, scoate sticla şi-o vîră cu gîtul în botul cîinelui. Acesta, neavînd încotro, bea.)* Îşi închipuie că, dacă a plecat Gurmaşin cu servieta, gata cu ancheta...

PANAITESCU : Toate le înţeleg, maestre, dar, după cîte ştiu, noi căutăm un criminal. Or, criminalul, pînă la ora asta, nu se arată la orizont. Nu sînt deloc optimist, adică, vreau să spun...

(Panaitescu lasă barca de salvare în jos. Scripetele scîrţîie. Valera vede şi se apropie de Panaitescu. Bunicul şi Alsacianul, aflaţi în barcă, au ajuns la luciul apei. Bunicul vîsleşte pînă lîngă stîlpul înfipt în apă. Leagă barca de el. De pe vas nu se văd, în ceaţa tot mai deasă, decît nişte umbre.)

VALERA : Da' ce caută dumnealui ?

PANAITESCU *(voind s-o înspăimînte)* : Pe Magdău...

VALERA *(ronţăie din nou seminţe)* : Să fii dumneata sănătos, poate Magdău era în peştele ăla pe care l-ai mîncat de la fratele meu...

(Panaitescu îşi duce o mînă la stomac. Valera se îndepărtează. Se aude un cîntec de privighetoare. Panaitescu se uită peste bord.

Cîteva minute mai tîrziu, Panaitescu şterge cîinele cu un prosop. Bunicul

scoate din trusa medicală o aspirină și o dă cîinelui. Acesta înghite. Gligora, speriat, ascuns după coșul vasului, fumează. Bunicul se îndreaptă spre el.)

GLIGORA : Deci, a găsit... dacă nu găsea, nu veneați la mine. Numai că trebuie să dovediți, hoțul care nu e prins...

BUNICUL : De ce m-ai mințit, Gligora ? În noaptea aceea, cînd te-ai întîlnit cu Vera, lucrurile nu s-au petrecut deloc așa cum mi-ai povestit... Îți dai seama că poți fi acuzat de crimă ? De fapt, sînt convins că în noaptea aceea ai vrut s-o omori pe Vera, și tot așa de convins sînt că gestul acesta criminal nu l-ai făcut numai din proprie inițiativă...

GLIGORA *(își lasă capul în pămînt)* : Cînd Golgea a dragat lacul, în acest loc s-a găsit o servietă goală, doar cu cîteva acte. Servieta plină cu bani am scos-o, am luat banii, și-am aruncat-o la loc. Acum, ați găsit din nou servieta. Mai bine n-o arunca pentru a doua oară Golgea... Dar servieta n-are gură, nu poate vorbi.

BUNICUL : Nici nu doresc să vorbească, doresc să vorbești dumneata. Anume, doresc să-mi spui ce-ai făcut cu Vera. Soarta ei mă interesează.

GLIGORA : Crițan mi-a zis că n-ar strica să scăpăm de ea, că altfel ne toarnă. N-are să ne lase să trăim în pace. Supărată, m-a strîns de gît, și atunci am apucat-o și eu. Am căzut în apă. Cînd am ieșit de la fund, pe ea n-am mai văzut-o... Barca ei era răsturnată. Am căutat-o mai mult de o oră, n-am dat de ea...

BUNICUL : Și, atunci, pe femeia pe care ai pretins că o iubești, ai lăsat-o la voia întîmplării, și ai fugit ca un laș !

GLIGORA : Mi-a fost frică... Am plecat, dar după cîțiva kilometri m-am întors. Din pricina geloziei le-am făcut pe toate... Mi se răsucea în stomac un cuțit... Aș fi fost bucuros s-o omor cu mîinile mele. Eu am plătit lăutarii... Și ea a rămas cu Ciupercea ! Să știți că m-am întors. Mi-era teamă că s-a agățat de fundul lacului. M-am scufundat din nou. N-am găsit-o, dar abia atunci am văzut, la lumina lunii, că barca ei nu mai era acolo...

BUNICUL : Cum, doar era răsturnată !

GLIGORA : Cînd am plecat, era răsturnată... Curentul n-o putea tîrî atît de departe, și nici de scufundat nu se putea scufunda. Așa cum era, întoarsă cu fundul în sus. Nu știu ce s-a întîmplat. *(Gligora se șterge pe frunte și la ochi.)*

BUNICUL : Și de ce te-a îndemnat Crițan să te duci la ea ? S-o omori ?

GLIGORA : Nu mi-a spus așa... Se temea să nu găsească ceva, ca nu cumva, din pricina acestor căutări, Ciupercea să reia procesul, mai ales că judecătorul se cam uita în ultima vreme strîmb la noi...

BUNICUL : Cu toate astea, ai înțeles că el dorea s-o omori.

GLIGORA : Am înțeles, dar n-am putut-o omorî... mai degrabă, dacă mă luptam, mă omora ea pe mine. Mi-a trecut prin cap s-o omor și pe ea, și pe Ciupercea. Cu arma, atunci... Am tras un glonte la întîmplare, mai mult de necaz. Să-i sperii, mai mult pe el... dar n-am putut. Fără ea, la ce bun să mai trăiesc ? Ea pentru mine a fost totul. Că mi-a zis mie tata, Dumnezeu să-l ierte, în ziua aia cînd a plecat în baltă... parcă știuse că n-are să se mai întoarcă : „Mă Gligora... Noi sîntem oameni păcătoși... Am iubit-o pe maică-ta și am rămas în baltă. După ce a trecut ea în lumea dreptților, am început să-mi iubesc oile. Și, ele au să mă piardă..." Putea să plece cu barca. Oile ar fi murit, el ar fi scăpat... Fără dragoste, cum zicea el, la ce să mai trăiești ! Că, pe lîngă dragoste, toate celelalte nu-s decît deșertăciuni...

*

Puntea vasului. Se ghicește răsăritul de soare... O dungă roșie la orizont, ca o rană. Bunicul se uită fascinat. Alsacianul scoate un urlet prelung, cum scot lupii înaintea morții sau cînd se adună în haită. Panaitescu vrea să-și aprindă o țigară. Aruncă chibriturile, băț după băț. Scoate din buzunar cremenea, amnarul, puțină iască uscată. Face scîntei amnarul preistoric, și iasca scoate fum. De la iască, Panaitescu își aprinde țigara. Gligora plînge încet, nu departe de Bunic. Paulina cîntă un vechi cîntec rusesc. Valera, rezemată de un odgon întins, se uită la răsăritul de soare. Din cabină îl auzim pe Apostov rostind cu voce tare : „Viitorul război nu va avea nici învingători și nici învinși. După războiul ăsta, în viitorul război se va trage cu arcul !" *Nichita apare la capătul scării. Își descoperă fruntea. După ce se șterge energic cu o cîrpă, apare inscripția „Nu-i dreptate". Bunicul îl vede.*

BUNICUL : Pentru moment, prietene, pentru moment nu-i dreptate, dar mai devreme sau mai tîrziu iese la lumină adevărul, ca uleiul cu care ți-ai acoperit tatuajul... *(Către Panaitescu.)* Hai, dragul meu coleg, e timpul.

PANAITESCU : Maestre, de ce nu vrei să stăm să admirăm acest răsărit de soare ? N-ai fost pînă acum niciodată în

baltă. Şi, ceva îmi spune că n-ai să mai vii... Cu ăia putem discuta şi mai tîrziu. Sîntem la pensie, maestre, nu uita... Toată viaţa, nici poliţia veche, nici miliţia nouă, nu ţi-a dat răgaz să te bucuri de un răsărit de...

BUNICUL : Înainte de toate, adevărul, dragul meu. Noi nu sîntem slujitorii instituţiilor, ci ai idealurilor acestor instituţii, şi cel mai preţios ideal este adevărul.

PANAITESCU : Dacă aş avea un magnetofon... *(Se ridică, luînd un prosop în care e împachetat ceva.)*

*

Restaurantul. Mese cu aspect de sfîrşit de chef. Fata de la bar mai aduce la masa lui Criţan o sticlă de vin. Golgea se uită la ea într-un anumit fel. Apar pe uşă Bunicul şi Panaitescu.

FATA DE LA BAR *(lui Golgea)* : Ospătăriţă la Mamaia. *(Acesta, sesizînd intrarea Bunicului, se încruntă. Fata se întoarce şi vede cine a intrat. Pleacă grăbită.)*

(Bunicul se aşază. Panaitescu pune pe masă o servietă şi desface cu încetineală clapă după clapă. Bunicul pune mîna pe capacul servietei.)

PANAITESCU *(subaltern)* : Cînd daţi dispoziţii, o deschid, tovarăşe maior. *(Şi se ridică în poziţie de drepţi, lîngă Firică.)*

DEZIDERIU *(speriat)* : Nu-i servieta mea. *(Vesel.)* Nu-i.

GOLGEA : Tovarăşe maior, ne-am putea înţelege... *(Îşi duce o mînă la inimă.)*

BUNICUL : Cum să ne înţelegem ?

CRIŢAN : De ce să facem atîta vîlvă ? Vă pot spune, cu mîna pe inimă, că nu-i vorba de o crimă. Că nimeni dintre noi, nu numai că n-a văzut-o pe Vera în ultimele două zile...

CIUPERCEA *(grăbit)* : Tovarăşe maior, spune ce ai de spus. Am intenţionat, la un moment dat, să-ţi ridic mandatul acestei cercetări... Mi s-a sugerat... Prietenul meu Criţan, care nu o dată m-a dus la un purcel, şi la un molan, şi la un cîntec de voie-bună... Bunicule, nici nu ştii ce înseamnă să locuieşti în baltă. Să te bată vînturile, frigul, să te mănînce... Să n-ai pe nimeni, şi să mai fii pus şi în situaţia să-ţi pierzi prietenii... Cum am să mi-i pierd eu. Nu ţi-am întrerupt cercetările. Am jurat, cînd mi-am ales această meserie, să nu părtinesc pe nimeni, să nu oropsesc pe nimeni, se pare că nu m-am putut ţine de cuvînt... Declaraţiile romantice se uită, în faţa unei vieţi lipsite de romantism... Dă-i drumul. Fără să mă simt vinovat direct, prin meseria mea, sînt primul din categoria celor mai vinovaţi. *(Bea.)* Vera mi-a spus că m-a iubit. Dacă în seara aceea aş fi avut curajul...

GOLGEA *(se ridică ; autoritar)* : Ciupercea n-are nici o vină. Nu permit să...

BUNICUL *(conciliant, aproape umil)* : Eu nu stabilesc vini. Vina n-o poate stabili decît... *(Arată spre Ciupercea.)* Domnilor, eu stabilesc adevărul, în numele meu. Şi, în numele meu, adevărul poate părea fals. Numai tribunalul are dreptul să dea verdicte, deşi nici verdictele lui nu sînt întotdeauna drepte... Dreptatea, şi adevărata pedeapsă, a lipsei de dreptate, se află în noi. Domnilor, uitaţi-vă, a răsărit soarele...

(Toţi se uită spre fereastră.)

CRIŢAN : Şi, ce-i cu asta ? Treaba lui e să răsară.

BUNICUL : Aveţi dreptate. Şi a noastră — să ne facem datoria aşa cum şi-o face el... Zilnic.

GOLGEA : Tovarăşe maior, eu nu sînt poet. Nu mă interesează răsăriturile de soare. Colegul Ciupercea v-a dat dreptul, cum am aflat cu întîrziere, să anchetaţi un caz pe care nici nu aveaţi căderea să-l anchetaţi... Firică este în exerciţiul funcţiunii, el trebuia să-l ancheteze. Aţi venit, bun, aţi anchetat, bun... Aţi ajuns la convingerea că pe Vera a omorît-o careva dintre noi. Culmea, să omori un om pentru o fleică de porc ! Dar, dacă aşa credeţi, daţi-i drumul. M-aş bucura să aflu şi eu care e criminalul.

BUNICUL : Tovarăşe Criţan, n-am de gînd să merg în baltă să număr porcii. Aşa cum prea bine aţi spus, treaba mea e să-l prind pe ucigaşul Verei Varlaam, şi vă rog să nu vă supăraţi dacă pe acest drum sinuos al adevărului voi apela la fapte care doar au dus la această crimă. Acum exact un an, tovarăşe Criţan, trebuia să primeşti o sută treizeci de mii de lei pentru un lot de porci cumpăraţi de cooperativa condusă de preşedintele, prietenul dumitale, Dezideriu. Banii, de fapt, veneau de la prietenul comun Golgea, şi porcii trebuiau să meargă tot la el, şi nu la cooperativa domnului Dezideriu. Cooperativa îi cumpăra în mod formal, prin scriptele ei, atîta tot... dar porcii se duceau la măcelării cu vînzători şi gestionari corupţi, şi erau vînduţi cu fleica, un leu în plus la kilogram... Eu am mîncat o asemenea fleică, stimaţi tovarăşi. Dar banii cu pricina au fost aruncaţi în apă. Un control inopinat, cerut de Vera şi determinat de Ciupercea, n-a dus la nici un rezultat. După suma aflată în servietă, împărţită la numărul de kilograme de fleică, totul socotit la preţul oficial, aflăm numărul de porci înstrăinaţi. Un singur om a dibuit a-

ceastă afacere, şi unul singur a vrut să îndrepte această stare... Acest om a plătit cu viaţa.

CRIŢAN : Staţi, staţi, tovarăşe maior, nici chiar aşa, doar am vîndut gogoşi pe Lipscani în copilărie... Ca să ştiţi cîţi porci trebuiau vînduţi *(e ameţit, limba i se împleticeşte, Dezideriu îi dă coate)*, trebuie să ştiţi cîţi bani a adus Dezideriu de la Golgea. Şi, asta n-aveţi de unde şti. *(Bate cu mîna în geanta adusă de Panaitescu.)*

DEZIDERIU : Porcii au fost transportaţi la ferma mea, există acte doveditoare, am cumpărat numai reproducători.

BUNICUL : În scripte există, dar în realitate ei au fost transportaţi cu acest vas, martor e Nichita, pe un şlep, şi şlepul a luat destinaţia Brăilei. Prietenul dumneavoastră Criţan nu v-a spus că a doua zi după ce servieta fusese aruncată în apă, în acest loc, ca să n-o găsească controlul, Gligora, la îndemnul aceluiaşi Criţan, a scos banii şi i-a dat lui Criţan, motiv pentru care Golgea a trebuit să-i plătească porcii a doua oară... Vă daţi seama ce cîştiga domnul Golgea, dacă şi-a permis să plătească aceiaşi porci de două ori ?

CRIŢAN *(revoltat)* : Adică cum, eu l-am înşelat ?

BUNICUL : Domnule Golgea, aţi achitat a doua oară costul porcilor ?

GOLGEA *(spăsit)* : Da, am achitat...

DEZIDERIU : Atunci, Criţan a luat banii de două ori... Mi-a spus mie mama să fiu atent că...

CRIŢAN : Minte, în servietă nu e nimic, minte...

GOLGEA : De unde ştii că n-are nimica în servietă ? Dacă n-are nimica, şi ştii, înseamnă că ai ştiut ce-a avut.

PANAITESCU : Servieta conţine o hîrtie pe care Gligora a uitat-o, din neglijenţă, înainte de a arunca servieta a doua oară...

GOLGEA *(furios)* : Tovarăşe maior, asta încă nu spune nimic despre moartea Verei. Dumneavoastră aţi anchetat cazul ei, şi pînă acum nu ne-aţi spus nimic despre criminal...

BUNICUL : Într-adevăr, nu v-am spus mare lucru despre criminal. Dar ce-aţi fi întreprins împotriva ei, în cazul că n-ar fi murit, aflînd că ştie tot atîtea lucruri despre dumneavoastră cîte ştiu eu ? Exact ce-aţi întreprins împotriva lui Magdău...

(Bunicul se ridică. Panaitescu, luîndu-şi servieta, iese după detectiv.)

*

Puntea vasului. Din restaurant se aud vociferări, zgomot de sticle sparte. Fata de la bar iese, ducîndu-şi mîinile la urechi. Se aud motoarele. Vasul se apropie de ţărm. Nichita apare din cală şi se şterge pe mîini.

NICHITA : Bunicule, va trebui să-mi ard chestia asta de pe frunte. Cel puţin în parte... Am vrut să-mi salvez fata. Atîta am pe lume... Dacă nu-i prindeai, asupra ei, la un control mai serios, ar fi căzut toată vina. Ar fi păţit ca Magdău... Unde să mă fi dus, ca fost puşcăriaş ? Cine m-ar fi crezut ? M-am gîndit la dumneata... mai ales după ce Vera mi-a povestit cum Gligora a strîns-o de gît. Ţi-am trimis o telegramă. Noaptea, în cală, am făcut o Veră din ceară, falsă, un lucru de artă, rar, te asigur, Bunicule... ca să nu se topească, am băgat-o într-o vîrşă...

PANAITESCU : Îmi pare rău că Alsacianul, din necunoştinţă de cauză, a distrus o parte din opera dumneavoastră, maestre. *(Arată conţinutul servietei. Se vede o mînă de ceară.)*

BUNICUL : Trebuie să recunosc că ai evoluat vizibil de pe vremea cînd, la puşcărie, mi-ai făcut bustul pentru muzeul de criminalistică.

NICHITA : Bunicule, cum să-mi cer iertare ?

BUNICUL : Eu te iert, dar nu ştiu cum te va ierta Apostov.

NICHITA : A avut şi el de cîştigat. Azi are examen. Stătea prost cu capitolul bombei atomice...

BUNICUL : Ce zici, Panaitescule ? N-ai impresia că numărul delincvenţilor creşte simţitor ?

(Apare soarele. Din fund vine Ciupercea.)

CIUPERCEA : Cum ajungem, voi emite un mandat de reţinere. Inclusiv pentru mine... dar îmi eşti dator cu un răspuns, tovarăşe maior. Vera...

BUNICUL : Uite-o, dragul meu. Doamne, ce frumoasă e ! *(De emoţie, Panaitescu scapă servieta din mînă. Servieta se deschide şi mîna de ceară cade şi se sparge.)* Tatăl ei a omorît-o, dragul meu, ca s-o salveze, şi tot el a înviat-o. Şi, dacă faţă de morţi ai greşit, faţă de cei vii ai obligaţii, tovarăşe judecător, mai ales că nu eu ţi-am lipit lacrimile pe faţă...

(Bunicul îl lasă pe Ciupercea şi îşi aprinde o ţigară. Pe ţărmul care se apropie, Vera, luminată din spate de soare.)

SFÎRŞIT